

LAUREA
AMMATTIKORKEAKOULU
Yhdessä enemmän

''Ihan chilli mesta'' -kokemuksia Lystimäen avohuollon sijoituksesta videolla

Anttila, Jonathan
Demir, Merve
Heino, Jenna

2018 Laurea

LAUREA

AMMATTIKORKEAKOULU

Yhdessä enemmän

Laurea-ammattikorkeakoulu

”Ihan chilli mesta” -kokemuksia Lystimäen avohuollon sijoituksesta videolla

Anttila Jonathan
Demir Merve
Heino Jenna
Sosionomin koulutusohjelma
Opinnäytetyö
Kesäkuu, 2018

Jenna Heino, Jonathan Anttila & Merve Demir

”Ihan chilli mesta” -kokemuksia Lystimäen avohuollon sijoituksesta videolla

Vuosi 2018

Sivumäärä 40

Toteutimme opinnäytetyömme yhteistyössä Lystimäen avohuollon sijoitusosaston kanssa. Kehittämishankkeen tavoitteena oli kokemuksellisen videon tekeminen. Videon avulla on tarkoitus parantaa asiakassuhteen aloittamisen kokemusta Lystimäen avohuollon sijoitusosastolle muuttavien nuorten osalta. Videon tarkoituksena on myös toimia uutena työmenetelmänä Lystimäen työntekijöille. Halusimme videon avulla tuoda esille realistisen kuvan sijoitusosaston arjesta ja nuorten kokemuksista mahdollisten ennakkoluulojen vähentämiseksi. Videota on tarkoitus esittää silloin, kun nuori tulee ensimmäistä kertaa tutustumaan Lystimäkeen.

Kehittämishankkeen teoreettisessa viitekehyksessä perehdyimme lastensuojeluun, lastensuojelulakiin sekä sijoituksen alkuun, syihin ja eri vaiheisiin. Perehdyimme myös videoon työmenetelmänä osana modernia tarinankerrontaa sekä metodologisiin asetelmiin.

Kehittämishankkeen toiminnallinen osuus toteutettiin yhteistyössä media-alan opiskelijan kanssa. Opiskelijan rooli opinnäytetyössämme oli vastata videon kuvauksesta, tarvittavasta laitteistosta, äänityksestä ja editoinnista. Pidimme kevyet haastattelut Lystimäen avohuollon sijoitusosastolla asuville nuorille, jotka kertoivat heidän kokemuksistaan sijoituksesta, sen alkuvaiheista ja ennakkoluuloista. Haastatteluiden avulla teimme käsikirjoituksen videolle. Äänitimme saamamme vastaukset sekä esiinnyimme itse myös videolla nuorten identiteetin salaamisen takaamiseksi.

Video arvioitiin lopuksi teemahaastattelua apuna käyttäen. Haastattelut suoritettiin yksilöhaastatteluna kahdelle avohuollon sijoitusosaston nuorelle. Kolmelle työntekijälle teemahaastattelu pidettiin ryhmähaastattelun muodossa. Yhdeltä työntekijältä vastaukset saatiin sähköpostitse. Haastatteluissa kävimme läpi teemoja, jotka käsittelivät videon realismia, vaikuttavuutta sekä hyödyllisyyttä. Peilasimme saatuja vastauksia asettamaamme tavoitteeseen.

Video uutena työmenetelmänä Lystimäen työntekijöille arvioinnista saatujen vastausten perusteella osoittautui käyttökelpoiseksi. Videolla onnistuttiin kuvaamaan ja kertomaan arjesta nuorten näkökulmasta realistisesti sekä todenmukaisesti. Työntekijät kokevat, että video on hyödyllinen ja sitä voidaan hyödyntää uuden nuoren tutustuessa Lystimäkeen.

Asiasanat: lastensuojelu, sijoitus, avohuolto, video

Jenna Heino, Jonathan Anttila & Merve Demir

“Quite chill place” -experiences about Lystimäki placement unit as a support in open care in a video

Year	2018	Pages	40
------	------	-------	----

This Bachelor's was carried out in cooperation with Lystimäki placement unit, a support unit in open care. The purpose of this development project was to create an experiential video. The video was intended for new young people who are going to move to Lystimäki. The aim was to improve the experience of starting a client relationship. The purpose of the video was to be a new working method for Lystimäki employees. A realistic idea about the everyday life in Lystimäki was created to reduce prejudices. The video is supposed to be presented when a young comes to visit for a first time.

In the theoretical framework of the development project the focus was on child protection, child welfare acts, the start of the placement, the reasons for it and for different phases. Video as a working method and as a part of modern storytelling as well as the methodological approaches in our development project were also discussed.

The development project's functional part was carried out in cooperation with student of media studies. Her role in the thesis process was to take responsibility about filming, equipment, recording and editing. Short interviews of teenagers living in Lystimäki were arranged in order for them to talk about their experiences, first thoughts and prejudices while being in placement. The script for the video was made based on these interviews. The answers were recorded and the authors acted in the video to protect the identity of the teenagers.

The video was evaluated by using a theme interview method. The interviews were carried out as a private interviews for two teenagers in Lystimäki. Three employees were interviewed in a group conversation. One employee answered through e-mail. The interview had three themes which were realistic approach, effectiveness and usefulness of the video. The answers were reflected against our goals.

Video as a new working method for Lystimäki employees turned out to be useful based on the evaluation. The video succeeded to capture and describe realistically the everyday life in Lystimäki and show the teenagers' perspective to it. The employees felt that the video is useful and can be used when a new teenager visits Lystimäki for the first time.

Keywords: child protection, placement, open care, video

Sisällys

1	Johdanto	6
2	Kehittämishankkeen lähtökohdat ja tarve	7
	2.1 Lystimäen avohuollon sijoitusosasto	7
	2.2 Kehittämishankkeen tavoitteet	8
3	Kehittämishankkeen teoreettinen perusta.....	9
	3.1 Lastensuojelu.....	9
	3.1.1 Sijoitus avohuollon tukitoimena.....	10
	3.1.2 Sijoituksen alkuvaiheet	13
	3.1.3 Syitä sijoituksen taustalla	15
	3.2 Moderni tarinankerronta.....	16
4	Kehittämishankkeen metodologiset asetelmat.....	18
	4.1 Tutkimuksellinen kehittämistoiminta	18
	4.2 Kehittämishankkeen prosessikuvaus.....	18
5	Kehittämishankkeen kuvaus vaiheittain	19
	5.1 Ideasta opinnäytetyöksi	19
	5.2 Kokemuksellisen videon suunnitelma	20
	5.2.1 Kehittämishankkeen valmis tuotos	21
	5.3 Vastuut, aikataulu ja budjetti.....	21
	5.4 Riskianalyysi ja riskien hallintasuunnitelma	22
6	Opinnäytetyön arviointi	23
	6.1 Nuorten arviointi.....	23
	6.2 Työntekijöiden arviointi	25
	6.3 Itsearviointi	26
7	Eettisyys ja luotettavuus	27
8	Pohdinta.....	28
	Lähteet	32
	Liitteet	34

1 Johdanto

Saimme Lystimäen avohuollon sijoitusosaston yhteistyökumppaniksi opinnäytetyöllemme. Lystimäen avohuollon sijoitusosasto on lastensuojelun avohuollon tukitoimien palvelu. Palvelu on tarkoitettu 13-17 vuotiaille nuorille sekä heidän perheilleen. Tutustumiskäynnillä kävi ilmi, että asiakkuuden aloitusvaiheessa on toisinaan vaikeutta, sekä negatiivisia ennakkokäsityksiä. Tätä kautta saimme opinnäytetyöllemme aiheen, jota lähdimme työstämään. Tarkoituksena meillä oli tehdä toiminnallinen opinnäytetyö. Itse toteutustapa tälle toiminnalliselle opinnäytetyölle valikoitui ohjaavien opettajien kannustuksesta ensimmäisten opinnäytetyön tapaamisten yhteydessä.

Aloimme työstämään opinnäytetyötä yhdessä Lystimäen avohuollon sijoitusosaston ja ammattikoulu Omnian media-alan lehtorin sekä yhden hänen oppilaansa Satu-Maria Pohjolan kanssa. Osana opinnäytetyötä teimme visuaalisen videon, joka pohjautuu nuorten kokemuksiin avohuollon sijoituksesta. Valmiin videon tarkoitus on toimia eräänlaisena tutustumisvideona avohuollon sijoitusosaston uusille nuorille sekä heidän perheilleen. Videolla pyritään saamaan nuorelle todenmukainen kuva siitä, mitä arki sijoitusosastolla tulee olemaan ja minkälaisia asioita voi tulla vastaan tällä ajanjaksolla.

Toiminnallisen opinnäytetyön menetelmäksi valikoitui video ja sen tuomat visuaaliset keinot. Valintana moderni tarinankerronta, visuaalisuus sekä digitaalisuus olivat lähtökohtana työsämme uuden ajan sukupolven kanssa toimiessa. Sosiaalisen median sekä jatkuvasti kehittyvän teknologian avulla visuaaliset keinot ovat ne, joilla saadaan nuorten huomio ja minkä parissa nuoret aikansa viettävät. Videon sekä visuaalisuuden tuomien apujen hyödyntäminen asioissa, jotka eivät ole välttämättä mielenkiintoisia voivat tehdä niistä sellaisia.

Opinnäytetyön raportissa käsitellään lastensuojeluun liittyviä aiheita. Keskeisimpinä lähteinä käytimme opinnäytetyössämme kirjallisuutta, jotka käsittelevät niin lapsen sijoittamista kuin sen tuomia mahdollisia kriisikokemuksia. Toimme esille asioita, jotka vaikuttavat sijoituksen aloitukseen, ja millainen sijoitus on avohuollon tukitoimena. Tarkastelimme nuoren näkökulmasta, kuinka nuori kokee sijoituksen tuomat elämäntilanteen muutokset. Lastensuojelua käsittelevien kappaleiden lisäksi kuvailemme opinnäytetyössämme modernin tarinankerronnan tuomia mahdollisuuksia toiminnallisen opinnäytetyön menetelmänä. Tämän lisäksi kuvailemme sitä, minkälainen valmiista videosta muodostui. Käsittelemme tekstissä toiminnallisen opinnäytetyön etenemistä, mitä kenenkin vastuulle kuului ja minkälaisia mahdollisia riskejä opinnäytetyössämme kohtasimme. Arvioimme kehittämishanketta teemahaastattelumenetelmää apuna käyttäen, sekä pohdimme työn aikana esille nousseita asioita ja tuloksia.

2 Kehittämishankkeen lähtökohdat ja tarve

Lystimäen lastensuojelupalveluiden toimipaikka sijaitsee Espoon Olarissa. Opinnäytetyömme kohdeorganisaatio, Lystimäen avohuollon sijoitusosasto, on alle 18-vuotiaille nuorille tarkoitettu avohuollon tukitoimi. Samassa rakennuksessa toimii myös tehostetun perhetyön erityisratkaisuiden tiimi. Pihapiirissä on itsenäistymisen harjoitteluun tarkoitettuja asuntoja. Näissä asunnoissa niin tehostetun perhetyön asiakkaat, sekä avohuollon sijoitusosaston nuoret voivat sovittaessa harjoitella itsenäistymiseen liittyviä taitoja. Avohuollon sijoitukseen tarvitaan lastensuojelun asiakkuus ja siihen ohjaututaan sosiaalityöntekijän kautta. Sosiaalityöntekijä tekee päätöksen kolmeksi kuukaudeksi, jota voi tarvittaessa jatkaa.

Käytyämme Lystimäessä juttelemassa lähiesimiehen kanssa, esille nousi tarve parantaa asiakkuuden aloitusvaihetta. Tapaamisella kävi ilmi, ettei asiakkuuden aloittaminen ole usein mielekästä, tai asiakas ei tule positiivisin asentein palvelun piiriin. Lähdimme ideoimaan tämän perusteella tapaa, jolla voisimme tähän vaikuttaa. Päätimme toteuttaa opinnäytetyön toiminnallisena työnä. Lähdimmekin työstämään osana toiminnallisessa opinnäytetyötämme videota, jossa sijoitusosaston nuoret kertovat kokemuksistaan. Kokemuksia siitä millaista oli tulla osastolle, ja miten he ovat kokeneet olonsa siellä, sekä kuinka heidän käsityksensä paikasta ovat mahdollisesti muuttuneet. Olemme suunnitelleet, että videota näytettäisiin ohjaajien toimesta tutustumiskäynnin yhteydessä nuorelle ja hänen mukana olevalle huoltajalle. Tällä tavoin nuori saa ensikosketuksen siitä, mitä sijoitusjakson arki voi tuoda tullessaan.

Lähtökohtana opinnäytetyön kohteelle oli jokaisen kiinnostus nuorisotyötä sekä lastensuojelua kohtaan. Kohteena sijoitusosasto oli jo tuttu yhdelle opinnäytetyötä tekeväälle, joten paikka valikoitui sen perusteella, että paikasta tiedettiin jo perusasioita. Aihealueena nuoret ja lastensuojelu valikoituivat opinnäytetyön kohteeksi osaltaan siksi, että olemme suorittaneet aiheesta syventäviä kursseja ammattikorkeakoulututkintoon opiskelun aikana. Tämän vuoksi meillä oli jo tietoperustaa liittyen aiheeseen.

2.1 Lystimäen avohuollon sijoitusosasto

Lystimäen avohuollon sijoitusosasto sijaitsee Espoossa Lystimäen lastensuojelupalveluiden tiloissa. Osastolla on 7 paikkaa alle 18-vuotiaille nuorille. Avohuollon sijoitusosasto tarjoaa nuorelle väliaikaisen asumisratkaisun aina kolmeksi kuukaudeksi kerrallaan. Sosiaalityöntekijä voi jatkaa sijoitusjaksoa toisella kolmella kuukaudella, mikäli kaikki osapuolet kokevat sen tarpeelliseksi. Nuoren asuessa Lystimäessä, vastuu ja huoltajuus lapsesta säilyy edelleen lapsen huoltajilla.

Nuoren kanssa työskentely tapahtuu pääasiassa osastolla. Vanhempien kanssa voidaan työskennellä Lystimäessä tai kotikäynneillä. Osastolla nuori osallistuu normaaliin arkeen sekä

viikoittain järjestettävään ohjaaja-aikaan. Ohjaaja-aika on nuoren ja hänen vastuuohjaajan yhteistä aikaa. Nuori voi itse vaikuttaa ohjauksen sisältöön toivomalla apua tai ohjausta eri asioissa. Vastuuohjaajan voi antaa nuorelle yksilöllistä tukea, etsiä kiinnostuksen kohteita tai auttaa selvittämään mahdollisia pulmia.

Perhetapaamisia voidaan pitää erilaisin kokoonpanoin. Tapaamisia voidaan järjestää koko perheelle tai siten, että ohjaaja tapaa vain vanhempia. Perheen kanssa työskentellessä pyritään saamaan aikaan myönteistä muutosta aikaan sellaisissa asioissa, joissa perhe kokee vaikeutta. Ohjaajat ja vanhemmat ovat tapaamisten lisäksi yhteydessä toisiinsa puhelimen välityksellä. Kaikessa työskentelyssä tähdätään ensisijaisesti siihen, että nuori palaisi kotiin.

Lystimäen avohuollon sijoitusosastolla työskentelee kuusi sosiaaliohjaajaa sekä vastaava ohjaaja. Ohjaajat ovat koulutukseltaan pääasiassa amk-sosionomeja. Lystimäen ohjaajien lisäksi nuorella on myös oma sosiaalityöntekijä. Sosiaalityöntekijä osallistuu neuvotteluihin ja on käytettävissä koko työskentelyn ajan. Ohjaajat pyrkivät tekemään tiivistä yhteistyötä sosiaalityöntekijöiden kanssa. Nuoren elämässä voi olla myös muita tahoja joiden kanssa ohjaajat tekevät yhteistyötä. Näitä ovat mm. koulu, terveys- ja mielenterveyspalvelut.

Avohuollon sijoitusosaston lisäksi Lystimäen lastensuojelupalveluiden tiloissa toimii tehostetun perhetyön erityisratkaisujen tiimi. Tehostetun perhetyön tiimi vastaa myös Lystimäen lastensuojelupalveluiden pihapiirissä sijaitsevista asumisharjoitteluasunnoista, sekä asunnoissa asuvien nuorien ohjauksesta. Joskus nuori voi olla lähellä täysi-ikäisyyttä tullessaan avohuollon sijoitusosastolle. Tilanteen mukaan voidaan nuorelle suunnitella itsenäistyvän nuoren polku, johon voi kuulua itsenäistymistaitojen harjoittelua osastolla sekä asumisharjoitteluasunnossa vietettävä jakso tai useampi. (Lystimäen avohuollon sijoitusosaston esite).

2.2 Kehittämishankkeen tavoitteet

Tarkoituksena kehittämishankkeellamme oli tuoda käytäntöön uusi työmenetelmä Lystimäen avohuollon sijoitusosastolle. Opinnäytetyömme tavoitteena oli luoda video, joka antaa realistisen kuvan sijoitusajan jaksosta palvelun käyttäjille. Halusimme tuoda visuaalisesti esille arkipäiviäisiä asioita nuoren elämästä avohuollon sijoitusosastolla. Realistinen kuvan videon sisällölle saimme nuorten kanssa käytyjen dialogisten haastatteluiden avulla, joiden kautta suunnitelma videon sisällölle muodostui. Nuorten kanssa käytyjen keskustelujen avulla saimme käsitteen siitä, millaista heidän elämänsä on sijoituksen aikana ja mahdollisesti sen jälkeen. Laadukkaan videon toteuttamiseksi saimme yhteistyökumppaniksi media-alan opiskelijan, Satu-Maria Pohjolan, jolla oli kokemusta muille tahoille tuotettavista videoista.

3 Kehittämishankkeen teoreettinen perusta

Opinnäytetyön teoreettinen perusta jakautuu kahteen eri osa-alueeseen. Ensimmäisessä osa-alueessa keskityimme lastensuojeluun. Näissä luvuissa käsitelimme lastensuojelua yleisesti sekä lastensuojelulakia. Näistä aiheista siirryimme avohuollon sijoituksen tarkempaan tarkasteluun, jossa tulee muun muassa esille kuinka sijoitus etenee ja miten se vaikuttaa nuoren elämäntilanteeseen. Lisäksi käsitelimme mahdollisia syitä sen takana, miksi avohuollon sijoitukseen päädytään. Teoreettisen perustan toisessa osa-alueessa käsitelimme modernia tarinankerrontaa ja nykynuorten osaamista, sekä kiinnostusta teknologiaa kohtaan, jonka perusteella päädyimme videoon työmuotona toiminnallisessa opinnäytetyössämme.

3.1 Lastensuojelu

Lastensuojelun ydin on perustoiltaan hyvin yksinkertainen. Se on lapsen terveyden ja kehityksen turvaamista ja kaikenlaisten sitä vaarantavien tekijöiden poistamista. Lastensuojelu perustuu lapsikeskeiseen perhelähtöisyyteen, jonka mukaan perhe on lapselle ensisijainen ja lapsen oikeuksia kunnioitetaan. Joskus lyhytkestoinen ja tilapäinen apu on riittävä, kun taas joskus toimia tarvitaan hyvinvoinnin kaikilla osa-alueilla koko lapsuusiän ajan. Lastensuojelutarpeen taustalla voi olla tavallisia elämänkriisejä, kuin myös erityisen vaikeita ja vaativia koettelemuksia sekä tilanteita. Vanhempien parisuhteen muutos, tilapäinen uupumus tai yllättävät kriisit voivat suistaa perheen lyhytkestoisesti raiteiltaan. Kun perheen kriisit toistuvat ja jatkuvat, voi lastensuojelu olla läsnä perheen arjessa koko lapsuuden ajan, jopa seuraavaan sukupolveen asti. Lasten kokema turvattomuus, pahoinpitely ja laiminlyönti ovat vahvasti yhteydessä vanhempien mielenterveysongelmiin, rikoksiin, päihteidenkäyttöön sekä parisuhteen väkivaltaisiin riitoihin. Kriittisiä menestystekijöitä lastensuojelussa ovat mm. hyvä asiakaslähäinen organisaatio, ajankohtaisten vaatimusten täyttävä osaaminen, asiakkaan voimavaroja edistävät toimintaprosessit sekä riskitekijöiden vähentäminen. (Bardy 2009, 41-43).

Huoltajan ja 12-vuotta täyttäneen lapsen tulee suostua tukitoimiin, jotta niitä voidaan järjestää. Avohuollon tukitoimiin voidaan ryhtyä siis vain vapaaehtoisuuden kautta. Pääsääntöisesti avohuollon tukitoimien järjestämiselle edellytetään molempien huoltajien suostumusta. Joissain tapauksissa on mahdollista, että avohuollon tukitoimia järjestetään vain lapsen ja sen huoltajan suostumuksella, jonka luona lapsi asuu. Päätös tukitoimenpiteistä tulee kuitenkin toimittaa sille huoltajalle, jota ei ole kuultu ennen avohuollon tai tukitoimien järjestämistä. (Räty 2012, 271).

Sami Mahkonen (2010, 67) toteaa kirjassaan Lastensuojelu ja laki, että Suomessa lastensuojelu ymmärretään suppeasti siitakin huolimatta, että voimassa olevassa lastensuojelulaissa on kolme päämäärää. Näitä päämääriä ovat lasten ja nuorten kasvuolojen kehittäminen, huoltajien tukeminen lasten kasvatuksessa ja lapsen huollon turvaaminen kaikissa olosuhteissa.

Edellä mainitut tavoitteet sisältyvät lastensuojelulakiin ja niiden voidaan katsoa jokseenkin läpäisevän kaikki lastensuojelulain säännökset. Lisäksi lastensuojelulaissa voidaan todeta olevan neljä muutakin kantavaa periaatetta, joita ovat lapsen edun vaaliminen, perhekeskeisyys, optimaalisuus kaikissa toimissa ja väliintuloissa, sekä lapsen fyysinen ja psyykkinen koskemattomuus.

Lapsella on oikeus turvalliseen ja virikkeitä antavaan kasvuympäristöön, tasapainoiseen ja monipuoliseen kehitykseen sekä hänellä on etusija erityiseen suojeluun. Nämä asiat ovat määriteltä lastensuojelulaissa, jonka tarkoituksena on turvata lapsen oikeudet vaikuttamalla yleisiin kasvuoloihin tukemalla huoltajia toteuttamalla yksilö- ja perhekohtaista lastensuojelua. Ennaltaehkäisevän työn lisäksi lastensuojelulaki tähtää turvaamaan myös jälkikäteen lapsen edun toteutumista. Tämä tapahtuu silloin kun huoltaja tai vanhempi ei erinäisistä syistä johtuen pysty lapsen eduista huolehtimaan, tai sitten lapsi omalla käyttäytymisellään vaarantaa itsensä. (Mahkonen 2010, 67).

Räty (2012, 272) on kirjoittanut kirjassaan Lastensuojelulaki käytäntö ja soveltaminen, että ”Avohuollon tukitoimet ovat suhteessa lastensuojelulain 9 luvun tarkoittamaan lapsen huostaanottoon ensisijaisia ottaen huomioon lastensuojelulaista ilmenevän niin sanotun lievimmän riittävän toimenpiteen periaatteen”. Tämä ei kuitenkaan merkitse sitä, että vaikka avohuollon palvelut ja tukitoimenpiteet ovat ensisijaisia, etteikö huostaanottoon voitaisi ryhtyä välittömästi, silloin kun siihen on olemassa lain tarkoittamat edellytykset. Avohuollon tukitoimien ensisijaisuus ei tarkoita myöskään sitä, että avohuoltoa voitaisiin kokeilla ennen huostaanottoa, vaikka huostaanoton edellytykset ovat olemassa ja huostaanottoon tulisi ryhtyä välittömästi.

3.1.1 Sijoitus avohuollon tukitoimena

Joskus lapsen kasvuolosuhteet eivät turvaa lapsen kehitystä tai saattavat vaarantaa lapsen terveyden. Lapsi voi myös itse käyttäytymisellään vaarantaa terveyttään ja kehitystään. Sosiaalihuollosta vastaavan toimielimen on tällöin viipymättä ryhdyttävä avohuollon tukitoimiin. Jollei lapsen etu vaadi muuta, on lastensuojelun periaatteen mukaisesti lastensuojelun käytettävä ensisijaisesti avohuollon tukitoimia. Tukitoimet avohuollossa voivat olla hyvin monenlaisia, riippuen mihin ongelmiin halutaan vaikuttaa joko lapsen tai perheen kohdalla. (Saastamoinen 2010, 57-58).

Päämääränä avohuollon sijoitukselle tukitoimena on lapsen ja perheen kuntoutuminen (Mahkonen 2010, 124). Avohuollon sijoitusta voidaan toteuttaa esimerkiksi lapsen tai perheen sijoituksella perhehoitoon tai laitoshuoltoon (Saastamoinen 2010, 58). Toteutettaessa sosiaalihuoltoa, tulee ottaa huomioon asiakkaan yksilölliset tarpeet kuten mielipide, toiveet ja etu.

Huoltajilla on oikeus olla antamatta suostumustaan tai kieltää avohuollon tukitoimena järjestettävä sijoitus. Näin ollen avohuollon sijoitukseen ei voida ryhtyä. (Mahkonen 2010, 124).

Avohuollon sijoitusta päätettäessä on arvioitava myös sijoituksen kesto ja tavoitteet sijoitusjaksolle (Mahkonen 2010, 43). Kun kestoa ja tavoitteita asetetaan on tärkeää huomioida sijoituksen päämäärä, eli perheen kuntoutuminen. Kun avohuollon sijoitusta suunnitellaan, täytyy ottaa huomioon, ettei kodin ulkopuolelle voida sijoittaa pidempiaikaisesti. Lasta ei voi sijoittaa avohuollon tukitoimena, jos huostaanoton edellytykset täyttyvät. Avohuollon sijoitusta ei saisi koskaan käyttää vaihtoehtoa huostaanotolle. (Saastamoinen 2010, 58). Avohuollon tukitoimena järjestettävä sijoitus on sopimusperusteinen väliaikaisratkaisu, jonka vuoksi yhteydenpito omiin vanhempiin ja sisaruksiin on tärkeää. Erityisesti silloin, kun lapsen sijoitukseen on päädytty vanhemman masentuneisuuden tai jaksamattomuuden vuoksi. Mikäli perheessä on esiintynyt perheväkivaltaa, niin yhteyttä perheväkivaltaa tuottaneeseen henkilöön rajataan huomattavasti. Lapsen ei tarvitse olla välttämättä yhteydessä tähän henkilöön lainkaan, jos lapsi ei niin halua. (Mahkonen 2010, 124-125).

Sinkkonen ym. (2015, 148) kuvaa teoksessa *Lapsi uusissa oloissa*, sitä kuinka lapsen sijoittaminen sekä huostaanotto vaativat monen tahon yhteistyötä ja on monivaiheinen prosessi. Prosessiin kuuluu useita osatekijöitä; näistä keskeisimmät ovat lapsi, hänen biologiset vanhemmat ja sisarukset, lastensuojelun sosiaalityöntekijät sekä sijoituksessa työskentelevät aikuiset. Tärkeimmässä roolissa kuuluisi olla itse lapsi. Sosiaalityöntekijän rooli on hoitaa lapsen asioita yhdessä muiden ammattilaisten kanssa. Biologisten vanhempien roolina on toimia myötävaikuttajana siihen, miten lapsi asettuu ja miten hän asennoituu uuteen ympäristöön. Sijoituksen onnistumisen kannalta tärkeässä roolissa on sijoituksessa työskentelevät työntekijät, ja heidän valmiutensa ottaa vastaan haastavia lapsia ja nuoria.

Heinjoki, Heinonen, Kiiskinen, Mikkola, Ollila ja Peitsalo (2005, 32) kuvaavat artikkeleita hoidon laatua tukevista tekijöistä sijaishuollossa teoksessa, kuinka asiakkuus lastensuojelussa on alkanut useimmiten jo ennen sijoitusta. Asiakkuus on alkanut joko perheen tai lapsen yhteydenotosta viranomaisiin tai vaihtoehtoisesti sukulaisten, naapureiden, viranomaisten tai muualta tulleen lastensuojeluilmoituksen perusteella. Tämän seurauksena aletaan lastensuojelun sosiaalityöntekijöiden toimesta arvioidaan tarvetta yhdessä perheen tai lähipiirin kanssa mitä he voisivat tarvita. Avohuollon tukitoimien tarkoituksena on tukea perhettä arjen selviytymisessä.

Nykyään sijoitettavat lapset ovat entistä vanhempia, ja usein jo nuoruusiässä. Tämä usein tarkoittaa myös sitä, että he ovat joutuneet olemaan pidempään epävakaisissa oloissa, ja heidän ongelmansa ovat usein monimuotoisempia sekä haastavampia sen seurauksena. Nämä ongel-

mat ovat useimmiten somaattisia, neurologisia sekä psyykkisiä samanaikaissairauksia. Sijoituksessa olevien nuorten terveydentila on myös muuhun väestöön verrattuna huomattavasti heikompi. Heikompi terveydentila heijastuu myös siihen, että sijoituksessa olevien nuorten kuolleisuus on suurempi aina 25. Ikävuoteen asti. Syitä tähän on muun muassa päihteet, onnettomuudet sekä itsemurhat. (Sinkkonen ym. 2015, 148).

Sijoitettavan lapsen tai nuoren tilanteen kokonaiskuvan saaminen voi olla haastavaa, sillä vanhemmat ovat voineet kieltää tiedonkulun eri viranomaisten välillä. Onkin tärkeää, kun ryhdytään edistämään sijoitusprosessia, että kootaan kaikki tiedot yhteen kansioon analysointia varten, jotta välttyttäisiin päällekkäisyyksiltä niin tutkimusten osalta, sekä huomattaisiin mitä tutkimuksia on jäänyt uupumaan. Tämänlaisen sijoitusprotokollan laatiminen kuuluisi luonnollisesti lasta tai nuorta hoitavalle sosiaalityöntekijälle. Protokollan laatiminen on haastavaa sekä työlästä, mutta se on kuitenkin avainasemassa, kun suunnitellaan sijoitusta ja sen toteuttamista. (Sinkkonen ym. 2015, 148-149).

Sijoitusprosessin eteneminen on usein sidottuna tietyn kaupungin omiin työkäytäntöihin. Useimmiten sijaishuollon yksikkö on sopinut, että kuka vastaa sijoitusprosessin kulusta ja sijoituspyyntöihin. Yksiköissä tämä on yleensä johtaja, vastaava ohjaaja, sosiaalityöntekijä tai perhekodin vanhemmat. Prosessi alkaa ensimmäisellä yhteydenotolla sijaishuollon työntekijään joko sähköpostitse tai puhelimitse. Pyyntö sijoittamisesta tekee aina lastensuojelussa toimiva sosiaalityöntekijä. Kaupungeilla voi olla omia käytäntöjä sen suhteen kuinka prosessi etenee. Prosessi voi edetä joissakin kaupungeissa niihin perustetuissa arviointi- sekä sijoitusryhmissä, vastaanottokotien kautta tai usein pienemmissä paikkakunnissa sosiaalityöntekijän sekä hänen työparinsa kautta. Lapsen tai nuoren asioita hoitava sosiaalityöntekijä kertoo lapsen sekä hänen perheensä tilanteen, jonka perusteella tehdään arvio sijoituspaikassa sopiiko tämä sijoituspaikka luonteensa sekä paikkatilanteen puolesta lapselle. (Heinjoki ym. 2005, 33.)

Lapsesta on tärkeää saada prosessin etenemisen kannalta hänestä kirjatut hoitosuunnitelmat sekä muut tekstit. Tämä mahdollistuu silloin, kun kyseessä on kaupungin oma sijaishuolto-paikka. Jos paikkana toimii jokin muu sijaishuoltopaikka työntekijän on täytettävä esitietolomakkeet lapsesta tai nuoresta. Tarvittaessa on pyydettävä muita tietoja sosiaalityöntekijältä, joka hoitaa tätä sijoitusta. Näiden esitietojen pohjalta sijaishuollon yksikkö saa ne tarvittavat tiedot, joiden pohjalta he pystyvät arvioimaan sen sopiiko tämä yksikkö lapsen tarpeisiin ja hänen sopivuuttaan sinne. Sopivuuden löydettyä sovitaan samalla laitoksen sisällä työnjaosta, kuka esimerkiksi vastaa yhteydenpidosta avohuollon työntekijöihin ja kuka mahdollisesti vastaa tutustumiskäynneistä sijoituspaikassa. Tärkeää on myös kuulla lapsen sekä hänen perheensä mielipiteistä ja toiveista sijoituksen suhteen, joten tämä vaihe on ajankohtainen prosessissa silloin kun ollaan tehty päätös sijoituspaikan sopivuudesta (Heinjoki ym. 2005, 33-34.)

3.1.2 Sijoituksen alkuvaiheet

Lastensuojelun asiakkuus alkaa ja käy vireille erilaisin tavoin. Kun vanhemmille kerrotaan ensi kertaa asiakkuudesta ja sen alkamisesta, aiheuttaa se usein ensimmäisenä reaktiona pelkoa ja shokin kokemuksia. Tämä saattaa johtua siitä, että moni kokee lastensuojelulla olevan ikävä ja kielteinen julkisuus. Tiedon saaminen lastensuojelun työntekijöistä ja käytännöistä on todettu vähentävän vanhempien ennakkoluuloja ja pelkoja. Avoimuus ja rehellisyys ovat myös avainasemassa luottamuksellisen suhteen luomisessa. Hyvän asiakassuhteen aloitus ja sen merkitys työskentelyn ja yhteistyön onnistumista ajatellen on erittäin oleellinen. Keskeisellä sijalla hyväksi koetun asiakassuhteen muodostamisessa ovat vuorovaikutus, kuunteleminen, ymmärtäminen sekä asiakkaan avoin ja aito kohtaaminen. (Hietamäki 2015, 78-79).

Bardy (2013, 102) on kirjoittanut kirjassaan Lastensuojelun ytimessä lastensuojelun asiakkuuden näyttävän alkavan yhä useammin murrosikään tultaessa. Bardy kertoo pitkään jatkuneiden kouluvaikeuksien olevan usein syynä tähän. Sosiaalitoimen, koulun ja terveystoimen palvelut ja auttamisen keinot ovat riittämättömät mitä tulee nuoriin. Lastensuojelussa toimitaan alusta alkaen yhteistyössä muiden kanssa. On erittäin poikkeuksellista, että lapsen asiassa sosiaalityöntekijä voisi toimia yksin, tai että se toimisi vain lapsen kanssa irrallaan lapsen omasta yhteisöstä. Usein viranomaiset ovat paljon mukana lapsen asioissa, kun taas lapsen läheisverkoston tärkeät ihmiset vaikuttavat jäävän helposti sivuun työskentelyssä. On tärkeää käyttää työtapoja, joiden kautta voidaan kartoittaa lapselle merkitykselliset läheiset, sekä vahvistetaan näitä kannattelevia suhteita. (Bardy 2013, 102).

Lapsi tai nuori voi kokea jonkinlaista traumaattista kriisiä sijoituksen alkuvaiheessa. Kriisillä tarkoitetaan käänteentekevää muutosta, ratkaisua, vaaralliseksi koettua muutosta tai mahdollisuutta. Nämä kaikki osatekijät ovat mahdollisia nuoren kokea esimerkiksi juuri silloin, kun hänet sijoitetaan avuohuollon piiriin.

Soili Poijula (2016, 27) kertoo teoksessa lapsi ja kriisi, ettei lapsen kokemaan kriisiin ole omaa teoriaa, joten tähän usein sovelletaan aikuisten omaa kriisiteoriaa. Tässä teoriassa keskitytään auttamaan kriisitilanteessa olevaa tunnistamaan sekä korjaamaan niitä tunneperäisiä, ajattelun ja käyttäytymisen vääristymiä, joita traumaattiset tapahtumat ovat saaneet aikaan. Lapsi tai nuori voi kokea sijoituksen kriisinä, silloin kun hän kokee sen kestävämmäksi vaikeudeksi ja tällöin se myös ylittää hänen sen hetkiset voimavarat ja selviytymiskeinot mitä hänellä on. Tämä onkin yleistä silloin, koska sijoitus voi tapahtua nuorelle yllättäen. Sijoituspaikka on nuorelle uusi ympäristö ja ihmiset ovat siellä uusia hänelle. Nämä muutokset voivat laukaista nuorella kriisin. Kriisi usein syntyy silloin kun jokin tasapainottava tekijä puuttuu. Näitä tasapainottavia tekijöitä ovat muun muassa oikeiden ratkaisukeinojen löytäminen ja käyttäminen, realistinen havaitseminen tilanteessa sekä tuen saaminen tietystä tilanteesta.

Nuori luultavasti kokee aluksi olevansa yksin eikä koe saavansa tukea, joka on luultavasti yleisin syy siihen, mikä voi laukaista kriisin sijoitukseen joutuessa.

Soili (2016, 30) kuvaa teoksessa lapsen traumaattista kriisiä siten, että usein trauman kokenut voi vaikuttaa ulkoapäin rauhalliselta, mutta kuitenkin sisältä päin mieli voi olla kaaoksessa. Trauman kokenut nuori tai lapsi usein prosessoi tilanteita toistamalla itselleen kysymystä miksi, sekä murehtimalla sitä kohtalooan minkä on joutunut kokemaan. Trauman kokenut nuori pyrkii myös välttelemään niitä tekijöitä, jotka ovat aiheuttaneet kyseisen trauman. Paranimisprosessin kannalta kuitenkin näiden asioiden läpikäyminen on avainasemassa siinä, että traumasta on mahdollista selviytyä ja saada tasapaino takaisin elämään.

Matti Brummer (2005, 247) kuvaa kuinka traumaattisella kokemuksella on olennaista, että sen kokenut ei pysty hallitsemaan siihen liittyvää kauhua ja ahdistusta. Nämä kokemukset vaikuttavatkin yksilön tunne-elämään vahvasti. Yksilön kehittyessä hänen vanhemmillaan on suuri rooli siinä, miten nuoren mieli kehittyy. Nämä ovat usein äidillä äidillinen huolenpitäjä ja isällä isällinen puolustaja. Näillä sisäisillä malleilla ja rakenteilla lapsi tai nuori tulee elämään elämänsä ja minkä varassa hän hallitsee todellisuuttaan. Traumassa nämä rakennetut perustat eli niin sanottu perusturvallisuuden tunteet järkkyvät. Tällöin nuori ei pysty luottamaan siihen eheyteen mitä elämä on ollut tai voisi olla kuvitelmissa. Trauma aiheuttaa yksilössä ainakin sitä psyykkistä kehystä, joka toimii ylläpitäjänä mielen keskeisissä toiminnoissa.

Nuoret voivat kokea edellä mainittuja tuntemuksia silloin, kun tapahtuu jotakin sellaista mikä ei ollut suunniteltua ja mikä ei sopinut heidän tunne-elämään. Sijoitus voi olla nuorelle traumaattinen kokemus juurikin, kun luotto siihen todellisuuteen menee johon hän on tottunut. Ympäristö muuttuu sekä se turvallisuuden tunne, joka on ollut ennen, järkkyy. Tämä vaikuttaa varmasti siihen miten nuori tuntee sijoitukseen joutumisessa tai sijoituksessa ollessaan.

Hietala, Kaltiainen, Metsärinne ja Vanhala (2010, 117) kuvaavat teoksessa nuori ja mieli, että kriisitilanteissa nuorelle tärkeää on tuki. Erityisesti tuki on silloin tärkeää, kun tilanteet liittyvät kotioloihin tai on osana niitä. Tällöin kodin ulkopuolisten aikuisten merkitys kasvaa nuoren elämässä ja heidän tuestaan tulee erityisen merkityksellistä kriiseistä selviytymiseen. Tilanteissa esimerkiksi missä nuori on sijoitettuna nuorisokotiin, ohjaajan rooli on tärkeässä asemassa, ja tällöin hän on nuorelle se ulkopuolinen aikuinen, jolta tarvitsee tukea.

Kriisitilanteissa nuorelle on tärkeää, että hän tulee kuulluksi, ja jo pelkkä asian esille ottaminen useimmiten helpottaa nuoren oloa. Nuori on osattava kohdata ja aikuisen oltava läsnä, jotta kriisitilanteista selviytyminen olisi mahdollisimman helppoa nuorelle. On tärkeää huomioida myös, ettei nuorta pidä jättää yksin vaikeiden asioiden kanssa. Usein aikuinen voi tulla ensin torjutuksi nuoren kanssa, mutta aikuisen tehtävänä on pyrkiä ottamaan asiat puheeksi

uudestaan nuoren kanssa. Nuoren etuna toimii asiaan nopeasti reagoiminen ja tuen saaminen, sillä nuorta ei saa jättää yksin vaikeiden tilanteiden kanssa. (Hietala ym. 2010, 123.)

3.1.3 Syitä sijoituksen taustalla

Avohuollon tukitoimien asiakkailla voi olla hyvin monenlaisia syitä siihen, miksi esimerkiksi avohuollon sijoitukseen päädytään. Tanja Penninkangas (2012) on tehnyt pro-gradu tutkielman aiheesta Lastensuojelu osana lapsuutta - Asiakkaiden näkemyksiä lastensuojelun tukitoimien vaikuttavuudesta, jossa hän on haastatellut avohuollon sijoituksessa olleita asiakkaita. Penninkangas on avannut tutkielmassaan haastatteluja ja niistä voidaan tulkita syitä avohuollon sijoituksen taustalla. Syitä ovat näiden haastateltujen kohdalla olleet päihteiden käyttö, koulun käymättömyys sekä ongelmat koulunkäynnissä, itsetuhoisuus ja viiltely, masentuneisuus sekä ahdistuneisuus. Näihin oireiluihin vaikutti osaltaan vanhempien kyvyttömyys asettaa riittäviä kasvatuksellisia rajoja, vanhempien ero tai läheisen kuolema laukaisevana tekijänä. (Penninkangas 2012, 48-51).

Avohuollon sijoituksessa olevilla on yleisesti ottaen samankaltaisia ongelmia kuin Penninkankaan haastattelemissa asiakkailla. Joskus ongelma keskittyy vain yhteen asiaan, kuten päihteiden käyttöön, usein tilanne on kuitenkin monen ongelman summa. Esimerkiksi koulun käymättömyys voi olla yksittäinen ongelma, mutta ilman tilanteeseen puuttumista se voi heijastua nopeasti elämän muihin osa-alueisiin. Ongelmat koulunkäynnissä näyttäytyvät usein vaikeutena herätä ja lähteä kouluun, keskittymis- ja oppimisvaikeuksina sekä koulun sääntöjen rikkomisena. Joskus nuorella voi olla ongelmia säännöllisten rytmien kanssa. Esimerkiksi nukkumaan meno voi venyä erinäisistä syistä ja kouluun herääminen vaikeutuu riittämättömän unen vuoksi.

Penninkangas haastatteli pro gradu- tutkielmassaan myös sellaisia, joille avohuollon sijoitus ei ollut riittävä ratkaisu ja heidän kohdallaan päädyttiin lopulta huostaanottoon. Myös näillä haastatetuilla oli vastaavia ongelmia kuin jo edellä mainittu. Lisäksi esiintyi sopeutumattomuutta, joka näyttäytyi karkailuna perhekodista ja vaikeutena noudattaa sääntöjä. Haastateltavia yhdisti karkailu ja kykenemättömyys noudattaa sääntöjä, joka vaikutti siihen, että avohuollon sijoitus vaihtui huostaanotoksi. (Penninkangas 2012, 51-54). Jos kotona asuttaessa ennen avohuollon sijoitusta tilanne on ollut jo pidemmän aikaa kriisissä, on vanhempien jaksaminen voinut olla koetuksella. Vanhemmilla saattaa olla myös ongelmia mielenterveyden tai päihteiden kanssa, jolloin rajojen asettaminen voi jäädä vähäiseksi. Penninkangas (2012) on tutkielmassaan useasti tulkinnut nuorten vaikeuksien johtuvan vanhempien kyvyttömyydestä asettaa kasvatuksellisia rajoja. Avohuollon sijoituksessa oleville nuorille on määritelty ikätasoa vastaavat rajat, joiden tarkoitus on suojata ja antaa turvaa nuorelle. Rajojen puuttumattomuus ennen avohuollon sijoitusta

heijastuu varmasti myös sijoitusjaksolle, sillä nuoren pitää ikään kuin oppia uusia vieraalta tuntuvia asioita.

Jari Sinkkonen ja Kaisa Tervonen-Arnkil (2015) ovat kirjoittaneet kirjan *Lapsi uusissa oloissa*, jossa käsitellään tutkimusta sijoitettujen lasten taustoista ja sijoituksen pysyvyyteen liittyvistä tekijöistä. Sinkkonen ja Tervonen-Arnkil (2015, 171) toteavat, että vielä ei ole selvitetty kattavasti eroavatko huostaanottojen kriteerit kunnittain, tai onko huostaanotettujen ja esimerkiksi avohuollon tukitoimien piirissä olevien lasten taustoissa eroavaisuuksia. Avohuollon tukitoimien piirissä olevien nuorten ja lasten taustoista on vaikeaa löytää tietoa, joten Sinkkonen ja Tervonen-Arnkilin edellä mainitun toteamuksenkin perusteella käytämme tässä tekstissä hyödyksi tietoa huostaanotettujen lasten taustoista.

Tutkimukseen osallistuneilla lapsilla todettiin ennen huostaanottoa olevan erilaisia riskitekijöitä kasvuympäristössä. Yleisimpiä riskitekijöitä olivat perheväkivalta ja vanhempien päihde- tai mielenterveysongelmat. Osa lapsista oli myös kokenut fyysistä tai psyykkistä väkivaltaa tai laiminlyöntiä. Keskimäärin lapsilla oli seitsemän erilaista riskitekijää ennen päätöstä huostaanotosta. Tutkimuksen avulla voitiin todeta myös, että lasta koskevissa päätöksissä ei oteta tarpeeksi huomioon lapsen tarpeita koskien turvallisia ihmissuhteita. Lapsia nimittäin siirretään liian usein edestakaisin kodin ja sijaiskotien välillä, jolloin pysyvien ihmissuhteiden solmiminen voi olla hankalaa. Tämän vuoksi osalla tutkimukseen osallistuneista lapsista oli ongelmia liittyen kehitykseen ja terveyteen. (Sinkkonen & Tervonen-Arnkil 2015, 170-171).

3.2 Moderni tarinankerronta

Ella Airola (2017, 4-5) on tutkinut Pro gradu- tutkielmassaan nuorten suhdetta videopalvelu Youtubeen. Airola kertoo tutkielmassaan, kuinka 2000- luvulla syntyneitä nuoria kuvataan erilaisilla nimityksillä. Näitä nimityksiä ovat n-sukupolvi, nettisukupolvi, diginatiivi- sekä Nintendo sukupolvi. Teknologia ja siihen kuuluvat palvelut ovat tälle sukupolvelle arkipäivää, jonka seurauksena digitaalinen teknologia erottaa heidät aikaisemmista sukupolvista. Pro gradu- tutkielmassa Airola kertoo, kuinka Youtube on internetin tunnetuin videopalvelu, ja on erityisessä suosiossa nuorten keskuudessa.

Toiminnallisen opinnäytetyön toteutustavaksi valikoitui video juurikin sen takia, että sen suosio on suurta 2000-luvulla syntyneiden keskuudessa. Kirsi Viitanen, Vilhelmiina Harju, Hannele Niemi ja Jari Multsilta (2014, 188) kertovat kokoelmateoksessa *Rajaton luokkahuone*, että digitaalinen tarinankerronta on moderni tapa kertoa tarinaa perinteisen tarinankerronnan sijaan. Tällä digitaalisella tarinankerronnalla on tarkoitus herättää tunteita, sekä saada aikaan kokemuksia ja välittää sen yleisölle jokin viesti. Samat periaatteet koskevat myös perinteistä tarinankerrontaa.

Valintana tämä moderni tarinankerronta osana toiminnallista opinnäytetyötä soveltuu työvälineenä hyvin yhteistyötahon asiakkaisiin, jotka ovat niin sanottua diginatiivisukupolvea. Monet nuoret suosivat visuaalisia lähestymistapoja perinteisten sijaan. Pyrkimyksenä on hyödyntää nuorten kiinnostusta ja ymmärrystä teknologiaan. Videon visuaalisuuden avulla pystytään tekemään tärkeästä sekä haasteellisesta aiheesta nuorille helpommin lähestyttävä. Niemi ym. (2014, 209) kirjoittavatkin, että digitaalisella tarinankerronnalla on mahdollista käsitellä ajankohtaisia ja tärkeitä asioita. Tämän tarinankerronnan avulla niiden ottaminen esille sekä käsitteleminen on helpompaa.

Visuaalinen video mahdollistaa nuorten suuremman kiinnostuksen sekä osallisuuden lähteä mukaan videon tekemiseen. Nuoret katsovat paljon videoita, jonka vuoksi uskomme, että heillä on myös näkemys siitä, millainen on hyvä video. Näemme, että teknologiaan painottuva tekeminen on nuorille houkuttelevampaa, kuin esimerkiksi perinteiset tarinankerronnan muodot tai ilman teknologiaa käytettävät toimintamuodot. Videon tekeminen prosessina osallistaa nuoren hänelle tuttuun teknologian ympäristöön, joka tekee tästä työmuodosta mielekkään heille. Valmis tuotos mahdollistaa myös sen, että se pysyy mielenkiintoisena, sillä se on tuotettu nuoria miellyttävällä toteutuksella, vaikka aihe ei välttämättä kiinnostaisi.

Kari Pirilä ja Erkki Kivi (2017) ovat kirjoittaneet teoksen OTOS Elävä kuva - Elävä ääni. Kirjassa kuvataan videoon vaikuttavia tekijöitä. Keskeisimpiä tekijöitä osana opinnäytetyötä tehtävässä videossa ovat ympäristö, kohde, ääni, rajausta, valaistus ja otoksen kesto. Videon ympäristö kertoo arkisista itsestäänselvyyksistä, mutta tarkastellessa sitä lähempää, se voi kertoa myös esimerkiksi vallasta, arvoista ja sosiaalisesta tilasta. Ympäristöön nivoutuu vahvasti videon kohde, joka voi olla henkilö, esine tai paikka. Videolla kohde ei ole pelkkä objekti, sillä katsoja haluaa syventää omia tuntemuksia ja kokemuksia kohteen avulla. Äänen tehtävä videossa on merkittävä, sillä se tuo jatkuvuutta ja uskottavuutta. Videota koetaan yhtälailla kuulemalla kuin katsomalla. Videon sisällön kannalta on tärkeää, että video on rajattu hyvin. Rajaamisessa on huomioitava kuvakulmien ja kuvakokojen valinta ja sommittelu. Oleellista on myös äänen rajausta ja järjestäminen oikeisiin kohtiin kuvamateriaalin tueksi. Varjojen ja valojen kautta hahmotamme visuaalista maailmaamme. Valojen avulla voidaan muokata tiloja, kohdetta sekä tilanteita. Valolla on tärkeä rooli tunnelmien luomisessa. Otoksen kestolla puolestaan pystytään vaikuttamaan siihen, mitä katsoja kuulee ja näkee. Tällä pystytään myös sisäistämään otoksesta saatavaa informaatiota. Otoksen kestolla pyritään ohjaamaan sitä, kuinka hyvin katsojan huomio säilyy ja tämä auttaa ymmärtämään videon sisältöä.

4 Kehittämishankkeen metodologiset asetelmat

Opinnäytetyömme toteutettiin toiminnallisena opinnäytetyönä. Kehittämisen lisäksi opinnäytetyöltä odotettiin tutkimuksellisuutta. Tämän vuoksi lähdimme etsimään keinoja, joilla pysyimme arvioimaan työmme prosessia, sillä pelkkä kehittäminen ei riitä. Työmme etenemistä tukemaan valitsimme Timo Toikon ja Teemu Rantasen (2009) teoksen *Tutkimuksellinen kehittämistoiminta*. Seuraavassa kuvaamme, mitä tutkimuksellisella toiminnalla tarkoitetaan, miten se näkyy opinnäytetyössämme ja sitä millainen oli sen etenemisprosessi.

4.1 Tutkimuksellinen kehittämistoiminta

Toikko ja Rantanen (2009, 19-22) kertovat, että tutkimuksella voidaan tuottaa uusia asioita ja tietoa, joita voidaan soveltaa käytännön työssä. Tutkimuksen tietoa voidaan soveltaa kehittämistoiminnassa. Yhdistämällä konkreettisen kehittämistoiminnan ja tutkimuksellisuuden, voidaan tätä kutsua tutkimukselliseksi kehittämistoiminnaksi. Kirjassa tutkimuksellisen kehittämistoiminnan käsitettä kuvataan väljänä alueena, joka syntyy tutkimuksen ja kehittämistoiminnan limittäytymisestä toisiinsa. Tälle limittäiselle alueelle syntyy kaksi eri tapaa lähestyä tutkimuksellista kehittämistoimintaa. Näitä tapoja kutsutaan kehittäväksi tutkimukseksi ja tutkimukselliseksi kehittämiseksi. Meidän opinnäytetyössämme käytämme tutkimuksellista kehittämistoimintaa, jonka tiedontuotantoa ohjaavat käytännön ongelmat sekä kysymykset. Tällöin tieto tuotetaan todellisessa käytännön ympäristössä, jolloin tutkimukselliset asetelmat ja menetelmät toimivat apuna. Tätä käyttäen korostuu kehittämistoiminnan tutkimuksellinen luonne. Kehittämistoiminta on tällöin keskiössä, mutta siinä pyritään käyttämään tutkimuksellisia periaatteita. Toikon ja Rantasen määritelmien perusteella pyrimyksemme oli kehittää toiminnallisuuden kautta uudenlainen työmenetelmä avuksi Lystimäen avohuollon työntekijöille. Uudenlaisen visuaalisen työmenetelmän pääpainona oli kehittämistoiminta, jossa käytettiin tutkimuksellisia periaatteita.

4.2 Kehittämishankkeen prosessikuvaus

Toikko ja Rantanen (2009, 64-65) ovat kirjoittaneet neljästä eri kehittämisprosessin mallista. Malleja ovat lineaarinen malli, spiraalimalli, tasomalli ja spagettimainen prosessi. Projekteissa yleisimmin käytetty on lineaarinen malli, joka on malleista yksinkertaisin. Lineaarinen malli lähtee aluille tavoitteen määrittelystä. Tavoite voidaan määrittellä yksittäiseen ideaan, tarpeeseen tai ulkoiseen paineeseen perustuen. Tässä vaiheessa on tärkeää, että määritetään sellainen tavoite, joka on selkeä ja joka on hyvin rajattu. Lineaarisen mallin ensimmäinen vaihe on tärkeä, sillä sen varaan perustuu tulevat prosessin vaiheet. Kun tavoite on määritetty, seuraava vaihe on suunnittelu. Suunnitteluvaiheessa tehdään riskianalyysi ja pohditaan projektiin osallistuvia henkilöitä sekä tekijöitä. Tärkeää on tehdä suunnitelma aikataulusta, budjetista, työsuunnitelmasta ja vastuiden määrittelystä. Suunnitelman valmistuttua voidaan siirtyä toteutusvaiheeseen, joka on kolmas lineaarisen mallin vaihe. Tämän vaiheen aikana

tarkoituksena on tuottaa suunnitelman mukainen prosessi, tuote tai malli. Toteutusvaiheessa on hyvä muistaa, että suunnitelmaa voi joutua muokkaamaan tässä mallin vaiheessa. Viimeisenä vaiheena on päättäminen ja arviointi. Tavoitteena on lopettaa projekti suunnitellusti, jolloin siihen kuuluu loppuraportointi, yhteistyön päättäminen ja työstä nousseiden ideoiden esittäminen.

Valitsimme lineaarisen mallin, sillä huomasimme sen kuvaavan parhaiten opinnäytetyömme työstämisen eri vaiheita. Malli on selkeä ja se rajaa tarkasti eri työvaiheet. Opinnäytetyömme prosessina sai alkunsa tarpeesta, jonka pohjalta muodostui idea. Idean pohjalta muodostui tavoite, jonka tarkoituksena oli luoda uudenlainen työmenetelmä yhteistyökumppanille. Suunnitteluvaiheessa on käyty keskustelemassa opinnäytetyöstä yhteistyötahojen sekä ohjaavien opettajien kanssa. Tässä vaiheessa olimme tutustuneet tietoperustaan sekä työstäneet opinnäytetyön suunnitelmaa.

5 Kehittämishankkeen kuvaus vaiheittain

Seuraavissa luvuissa kerrotaan opinnäytetyön etenemisestä vaihe vaiheelta. Tekstissä käydään läpi osana opinnäytetyössä toteutettavaa videota suunnitelman muodossa, prosessiin liittyviä vastuita, aikatauluja, bujettia sekä riskejä ja niiden hallintaa. Suunnitelma oli tärkeä tehdä tarkasti ja huolellisesti onnistuneen etenemisen kannalta. Suunnitelmaa tehdessä oli kuitenkin hyvä tiedostaa, että sen muuttumisesta syntyvät riskit on otettava huomioon muun muassa aikatauluja suunniteltaessa.

5.1 Ideasta opinnäytetyöksi

Opinnäytetyö laitettiin aluille syksyllä 2017 hankkimalla yhteistyökumppani toiminnallisen opinnäytetyön tekemiseksi. Yhteistyökumppaniksi saimme Lystimäen avohuollon sijoitusosaston. Työtä lähdimme rakentamaan ideoinnilla yhdessä Lystimäen sijoitusosaston kanssa ja lopullinen opinnäytetyöaihe valikoitui lokakuun ont-päivässä. Toiminnallisen opinnäytetyön aiheeksi valikoitui video, jonka jälkeen lähdimme etsimään yhteistyötahoa, joka toteuttaisi videon kuvauksen ja editoinnin. Yhteistyötahojen varmistuttua lähdimme työstämään opinnäytetyötä prosessinomaisesti.

Tietoa kerättiin videon toteuttamista varten strukturoimattomien haastatteluiden kautta. Sirkka Hirsjärvi ja Helena Hurme (2010, 45-46) kirjoittavat kirjassa Tutkimushaastattelu, että strukturoimattomasta haastattelusta on monia erilaisia nimityksiä. Näitä nimiä ovat muun muassa kliininen haastattelu, avoin haastattelu, asiakaskeskeinen haastattelu ja keskustelunomainen haastattelu. Strukturoimattomassa haastattelussa ideana on käyttää avoimia kysymyksiä, joilloin haastateltavan pitää vastata kokonaisiin lausein. Haastattelijalla on vastuu

syventää haastatelluilta saatuja vastauksia ja luoda haastattelulle jatkoa niiden avulla. Strukturoimaton haastattelu muistuttaa keskustelua. Haastatteli ja haastateltava toimivat vastavuoroisesti ja edellinen vastaus saa aikaan uuden kysymyksen.

Haastatteluiden avulla kerättiin tietoa nuorten kokemuksista sijoitusjaksolta. Haastattelutilanteita varten olimme laatineet apukysymyksiä (Liite 1), joiden avulla saimme tietoa ajatuksista ennen sijoitusta ja sijoituksen aikana, tutustumiskäynnin hyödyllisyydestä sekä siitä ovatko nuoret kokeneet jonkinlaista muutosta sijoituksessa. Haastatteluiden avulla halusimme saada realistisia ajatuksia siitä, kun nuori sai tietää tulevansa avohuollon sijoitusjaksolle Lystimäkeen.

5.2 Kokemuksellisen videon suunnitelma

Videolla kuvataan nuoren näkökulmasta avohuollon sijoitusajanjaksoa ja sen tuomia tunteita. Videon taustalla toimii kertoja, joka kertoo nuorten kertomia kokemuksia sijoituksesta. Sijoitukseen tuleva nuori saa kuvan siitä, mitä sijoitus voi tulla olemaan ja millaista elämä voi mahdollisesti olla sijoituksen jälkeen. Tarkoituksena on luoda positiivista kuvaa Lystimäen avohuollon sijoitusosastosta sinne saapuvalle nuorelle.

Ennen kuvauspäivää käymme keskustelemassa nuorten kanssa heidän arjestaan ja siitä, mitä he toivoisivat videolta. Näiden kevyiden haastatteluiden pohjalta teemme kuvaussuunnitelman (Liite 2), jonka avulla video tullaan toteuttamaan. Nuoret kirjoittavat puheenvuoronsa itse, jolla pyrimme siihen, että videosta tulisi mahdollisimman realistinen. Olemme myös auttamassa heitä kirjoittamisessa tarpeen mukaan. Video alkaa Lystimäen avohuollon sijoitusosastoa kuvaten ulkoa, josta on tarkoitus siirtyä sisälle ovikelloa soittaen. Tarkoitus tällä on luoda arkinen tilannekuva siitä, kun nuori tulee Lystiin ja ohjaaja avaa hänelle oven ja tervehtii häntä. Tämän jälkeen videolla kuvataan talossa tapahtuvia arkisia tilanteita, kuten sohvalta television katsomista, omassa huoneessa puhelimen tai tietokoneen käyttöä, keittiössä esimerkiksi välipalan tekoa ja kotiaskareiden hoitamista. Tässä vaiheessa on tarkoitus kuulla nuorten kertomia tilanteita kertojan toimesta videon taustalla. Videon pituudeksi oli suunniteltu 3-4min, jotta videon sisältö säilyisi tiiviinä ja mielenkiintoisena.

Olimme laatineet lupalomakkeen alle 18-vuotiaiden nuorten huoltajille (Liite 3), jossa pyysimme huoltajan suostumusta nuoren osallistumisesta videoon. Päädyimme yhdessä Lystimäen henkilökunnan, media-alan opettajan ja oppilaan kanssa siihen, että video on mahdollista esittää Laurea ammattikorkeakoulussa valmiin opinnäytetyön esittelytilaisuudessa, kun videoon osallistuvilta on lupa ja tutkimuslupa kunnossa. Videon kuvaaja saa videon käyttöönsä työnhakua varten, esimerkiksi työnantajalle esitettäväksi. Muutoin video on Lystimäen avohuollon sijoitusosaston käytössä.

5.2.1 Kehittämishankkeen valmis tuotos

Valmiin videon kestoksi määrittyi 2 minuuttia 22 sekuntia. Video pohjautuu Lystimäen avohuollon sijoitusosaston nuorten omiin kertomuksiin siitä, millaista arki siellä on. Videolla nuorta esittää Heino Jenna, Lystimäen ohjaaja Anttila Jonathan sekä kertojana ja taustalla nuorena esiintyy Demir Merve. Video kuvattiin Lystimäen tiloissa yhteistyössä ammattikoulu Omnian media-alan opiskelijan Satu-Maria Pohjolan kanssa.

Video rakentui ennalta määriteltyjen kysymysten avulla. Kysymykset näkyvät videolla tekstimuodossa, jonka jälkeen niihin vastataan kertojan toimesta nuorilta saatujen kertomusten mukaan. Videolla näkyy ulkokuvaa Lystimäen pihapiiristä ja itse rakennuksesta. Ulkoa edetään nuoren mukana sisälle sijoitusosastolle ohjaajan vastaanottamana. Sisätiloissa nuori tekee arkisia askareita, kuten esimerkiksi pesee pyykkiä, tekee kotiläksyjä sekä laittaa ruokaa yhdessä ohjaajan kanssa. Videolla kuvataan mahdollisia vapaa-ajan toimintoja, joita nuoret voivat tehdä ollessaan avohuollon sijoitusosastolla. Videolla kertojan toimesta vastataan kysymyksiin liittyen siitä, minkälaiseksi paikaksi nuori kokee Lystimäen, minkälaisia tunteita se on herättänyt, ja miten sijoitusjakso on edennyt. Linkki valmiiseen videoon löytyy raportin lopusta (liite 4).

5.3 Vastuut, aikataulu ja budjetti

Päävastuu opinnäytetyössä oli meillä sen suunnittelijoina ja toteuttajina. Vastuuna oli videon suunnittelu yhdessä Omnian media-alan opiskelijan kanssa, aikataulussa pysyminen suunnitelman mukaisesti, eettisyydestä ja lupa-asioista huolehtiminen, yhteistyökumppaneiden ajantasalla pitäminen. Vastuunamme oli pyrkiä tekemään mahdollisimman realistinen ja yhteistyökumppaneiden tarpeita vastaava tuotos. Videon kuvaajan vastuulle jäi suunnitelman mukaisen aikataulun puitteissa toimiminen, asianmukaisista kuvausvälineistä huolehtiminen ja tarvittaessa äänittämistä varten studion varaaminen. Lystimäen vastuulla oli tilojen tarjoaminen ja huolehtiminen siitä, että lupalaput oli annettu nuroille ja ne saatiin takaisin suunnitellussa aikataulussa.

Marraskuussa aloitimme kirjoittamaan tietoperustaa pohjautuen opinnäytetyön aiheeseen. Samassa kuussa saimme hyväksynnän opinnäytetyösopimuksesta, joka allekirjoitettiin yhdessä opinnäytetyön työelämän edustajan kanssa. Tammikuussa 2018 pidimme tapaamisen Lystimäen työelämän edustajan kanssa ja esittelimme alustavan suunnitelman opinnäytetyöpajassa. Tammikuun lopussa kävimme tapaamassa ammattikoulu Omniassa media-alan perustutkinnon lehtoria, sekä hänen oppilasta Satu-Maria Pohjolaa. Sovimme tällöin yhteistyöstä ja suunnitelimme tulevia kuvioita videon toteuttamisen suhteen. Helmi-maaliskuussa kirjoitimme opinnäytetyön suunnitelman. Maaliskuussa suunnitelma hyväksyttiin, jolloin lähetimme

tutkimuslupahakemuksen Espoon kaupungille. Tutkimuslupahakemus hyväksyttiin toukokuun alussa, jonka jälkeen toteutimme opinnäytetyön toiminnallisen osuuden. Valmis opinnäytetyö esitettiin toukokuun ont-päivänä.

Varsinaista budjettia opinnäytetyölle meillä ei ollut. Videon kuvasi Omnian media-alan opiskelija, joka suoritti samalla omia opintoja, jonka vuoksi videon teko ei tuottanut kuluja opinnäytetyön tekijöille. Kuvaamiseen tarvittavat välineet saatiin myös kustannuksetta lainaan Omnian ammattikoulusta. Videossa käytettiin ilmaiseksi saatavilla olevaa musiikkia, joten täskään ei kuluja tullut. Kustansimme itse opinnäytetyön teosta ja toteutuksesta aiheutuvat matkakulut, joita tuli liikkuesssa yhteistyökumppaneiden luo sekä kaikkiin opinnäytetyöhön liittyviin tapaamisiin.

5.4 Riskianalyysi ja riskien hallintasuunnitelma

Riskinä oli se, ettei opinnäytetyön suunnitelmaa saataisi hyväksytyksi ajoissa, jonka takia tutkimusluvan saanti hidastuisi ja näin ollen myös nuorille suunnatut haastattelut ja videon kuvaaminen viivästyisivät. Mitä enemmän videon kuvaaminen viivästyy, sitä vähemmän aikaa jää videon varsinaiseen tekoon, editointiin ja viimeistelyyn. Tämän viivästyksen välttämiseksi teimme parhaamme sen eteen, että opinnäytetyömme suunnitelma hiottaisiin valmiiksi mahdollisimman pian, ennen maaliskuun ont-päivää.

Ennalta-arvaamattomat poissaolot olivat myös riskinaihe. Esimerkiksi kuvaajan, videolla esiintyvän nuoren tai jonkun opinnäytetyön tekijän poissaolo voisi viivästyttää opinnäytetyön toteutusta. Mikäli joku toteutuksen kannalta oleellinen henkilö olisi pois suunnitellusta työskentelyajankohdasta, pyrkisimme siihen, että aika käytettäisiin hyödyksi kuitenkin niiltä osin, mikä olisi mahdollista ilman kyseistä henkilöä. Uusi ajankohta sovittaisiin mahdollisimman pian niin, että tekoprosessi ei viivästy liikaa aikataulusta. Tämä sama toimintatapa pätisi myös siihen, jos kuvausvälineistö esimerkiksi hajoaa tai lakkaa toimimasta.

Kirjallisen opinnäytetyön säilymisen takaamiseksi olimme tallentaneet sen moneen eri tietokantaan ja muistitikulle. Tällä pyrimme minimoimaan riskin opinnäytetyön häviämisestä. Videon kuvaaja teki kuvatusta materiaalista varmuuskopion, jotta myös sen tuhoutumisen riski voitiin minimoida ja jotta välttyttäisiin turhalta työltä.

Riskinä nuorten kanssa toimimisessa oli se, etteivät nuoret ole kiinnostuneita osallistumaan videon kuvauksiin tai haastatteluihin. Mahdollista oli myös se, että nuori olisi kiinnostunut osallistumaan, mutta vanhemmat eivät antaneet suostumustaan nuoren osallistumiselle. Tätä riskiä pyrimme pienentämään sillä, että lupahakemuksemme olivat kattavat ja informatiiviset, joista tuli esille kuka videota tekee, mihin tarkoitukseen se tehdään ja missä sitä tullessiin esittämään. Lupahakemuksessa on myös vaihtoehtoina eri kohtia siitä mihin nuori saa tai

ei saa osallistua, joka mahdollisti sen, että nuori pystyisi olemaan mukana videon teossa edes jollakin tavalla. Omalla panoksellamme pyrimme innostamaan ja motivoimaan nuoria tulemaan mukaan videontekoprosessiin. Innostaminen ja motivointi tapahtui siten, että puhuimme videosta ja sen teosta etukäteen nuorille, jotta he saivat aikaa miettiä halukkuuttaan osallistumiselle. Mikäli nuori halusi osallistua videon tekoon, mutta ei halunnut esiintyä omilla kasvoillaan tai äänellään, pyrimme keksimään siihen vaihtoehtoisen ratkaisun. Näitä ratkaisuja olivat esimerkiksi nuoren kuvaaminen siten, että nuorta ei näy videolla tai nuori kirjoittaa paperille omat kokemuksensa, ja esimerkiksi joku meistä opinnäytetyön toteuttajista toimii videolla niiden kertojana. Mikäli Lystimäen ohjaaja ei halua esiintyä videolla, niin myös me voimme esittää videolla hänen rooliaan.

Lystimäen avohuollon sijoitusosastolla huomasimme sellaisen ongelman, että valaistus siellä ei ollut paras mahdollinen videon kuvaukseen. Monissa huoneissa oli melko pimeää, joka todennäköisesti näyttäisi huonolta videolla. Tämän ongelman välttääksemme yritimme sijoittaa kuvausjankohdat valoisaan päiväsaikaan, mutta myös kuvauslamppujen tuominen paikalle oli mahdollista mikäli lisävalaistusta tarvittiin. Lystimäen tiloissa oli vaikeuksia myös äänen kulumiselle videolla. Tälle ongelmalle olimme miettineet ratkaisuksi sitä, että äänet oli mahdollista jälkikäteen käydä äänittämässä Omnian tarjoamassa äänistudiossa.

6 Opinnäytetyön arviointi

Opinnäytetyö arvioitiin teemahaastattelun ja itsearvioinnin kautta. Jorma Kananen (2012, 99-100) kirjoittaa kirjassaan Kehittämistutkimus opinnäytetyönä (2012, 99-100), että teemahaastattelua voidaan käyttää vaikuttavuuden arvioinnissa, ongelman määrittelyssä ja tulosten arvioinnissa. Teemahaastattelun avulla voidaan lähestyä tutkittavaa ilmiötä eri näkökulmista. Teemojen kautta voidaan tarkastella eri aihealueita, jolloin saadaan uutta tietoa. Haastattelu voidaan toteuttaa joko ryhmissä tai yksilöhaastatteluina. Hirsjärvi ym. (2010) kirjoittavat, että teemahaastattelussa tärkeintä on se, että haastattelu etenee teemojen, eikä yksittäisten kysymysten mukaan. Teemoiksi valitaan yleiset aihealueet, joiden alle haastattelukysymykset kohdistuvat. Haastattelua ei tehdä tutkijan näkökulmasta, sillä näin ollen haastateltavien ajatukset tulevat paremmin esille. Teemahaastattelussa merkityksellisenä pidetään sitä, että asiat syntyvät vuorovaikutuksessa. Kysymykset ovat kaikille haastateltaville samat, mutta niiden sanamuotoja ja järjestystä on mahdollista muuttaa. Teemahaastattelulle ominaista on se, että haastattelun näkökulma ja pääpiirteet ovat tiedossa, mutta kaikkea ei ole ennalta määriteltä tai suunniteltu.

6.1 Nuorten arviointi

Suoritimme teemahaastattelut sijoitusosaston nuorille yksilöhaastatteluna (liite 5). Päädyimme yksilöhaastatteluun, jotta saisimme tarkempaa ja luotettavampaa tietoa kuin

esimerkiksi ryhmähaastattelussa, jossa kaikkien ajatukset ja mielipiteet eivät välttämättä tule tasapuolisesti esille. Yksilöhaastattelussa on todennäköisempää saada luotettavia vastauksia, sillä ulkopuoliset tekijät eivät vaikuta haastateltavan vastauksiin. Laadimme teemahaastattelukysymykset etukäteen, joilla pyrimme saamaan realistista kuvaa videon vaikuttavuudesta ja sen toimivuudesta. Teemahaastattelun avulla pyrimme selvittämään, onko videon tarkoitus ja sen tuoma tavoite toteutunut. Pääpainona nuorten kanssa käytävissä teemahaastatteluissa oli videon realistisuuden arvioiminen, sen vaikuttavuus sekä hyödyllisyys.

Nuorten kanssa tehtiin arviointikeskustelut teemahaastattelun avulla, heti videon katsomisen jälkeen. Teemahaastattelut käytiin yksilöllisesti nuorten kanssa. Haastattelupäivänä Lystimäessä oli paikalla kaksi nuorta, joilta saimme arvioinnit videosta. Haastattelut käytiin teemahaastattelurungon avulla, jonka olimme tehneet ennen arviointipäivää. Kaikkia kysymyksiä ei koettu haastattelutilanteessa tarpeelliseksi esittää, sillä videon sisältö muuttui alun perin suunnitellusta. Haastattelutilanteessa esitimme nuorille seuraavat kysymykset:

- Millaisen kuvan video antoi Lystimäestä?
- Mikä videossa oli todenmukaista?
- Mitkä asiat olisivat antaneet todenmukaisemman kuvan?
- Mitä tunteita ja ajatuksia video herätti?
- Miten koet videon hyödyttävän uusia nuoria?
- Miten arvioisit videon visuaalisuutta?
- Mitä mieltä olet videosta kokonaisuutena?

Molemmilla nuorilla oli vaikeuksia vastata kysymykseen, jossa kysyimme minkälaisen kuvan video antoi Lystimäestä. Toinen nuori kuitenkin kuvaili, että videosta näkee sen, että kysessä on nuorisokoti, jossa kaikenlaisia nuoria ja ohjaajia, jotka huolehtii heistä. Toisen nuoren mielestä myös videosta saa vaikutelman, että Lystimäki on enemmän koti kuin laitos. Molemmat nuoret olivat sitä mieltä, että video oli todenmukainen. Toinen nuori koki, että videossa kuvaillut asiat olivat realistisia. Hän esimerkiksi koki, että videossa mainitut elämän osa-alueet kuten ruokailu, nukkuminen ja paniikkihäiriöt ovat asioita joissa monilla esiintyy vaikeuksia, jotka kuitenkin paranevat sijoituksen aikana. Nuoret eivät osanneet kunnolla kuvailla, mitkä asiat olisivat voineet antaa todenmukaisemman kuvan Lystimäestä. Toista nuorta kuitenkin häiritsi videota katsoessa se, että teiniä näytteli aikuinen nainen.

Haastattelussa nuorilta kysyttiin, mitä tunteita ja ajatuksia video herätti. Nuoret eivät keksineet kysymykseen kunnolla vastausta. Molemmat nuoret olivat sitä mieltä, että heidän on vaikea vastata, sillä he itse asuvat Lystissä ja tietävät millaista elämä siellä on. Molemmat nuo-

ret kokivat videon olevan hyödyllinen uusille nuorille. Toinen nuori koki saavansa videosta paremman kuvan, kuin esimerkiksi ohjaajien virallisesta kertomuksesta. Toinen nuori kertoi, että ennen avohuollon sijoitusjaksoa hän luuli, että Lystimäessä asuu väkivaltaisia ja päihteitä käyttäviä nuoria. Hänen mielestään videosta näkee sen, että näin ei ole ja uutena nuorena olisi saanut positiivisemmän ja realistisemmän kuvan siitä, millainen Lystimäki paikkana on.

Videon visuaalisuudesta toisella nuorella ei ollut mitään sanottavaa. Toista nuorta häiritsi se, että videon laatu ei ollut tarpeeksi laadukas. Huomiota videosta vei se, että videokuva ei ollut tarpeeksi tarkka. Toisen haastateltavan nuoren mielestä ei ollut realistista, että kohtauksista ei aina käynyt ilmi, että mikä oli kenenkin rooli. Hän olisi kaivannut asetelmaa, jossa olisi selkeämmin näkynyt ohjaajan ja nuoren rooli. Hänen mielestään videota oli myös hieman kiusallista katsoa, sillä asuu itse Lystimäessä ja tuntee videolla näytelleen henkilön.

6.2 Työntekijöiden arviointi

Käytimme työntekijöille samaa teemahaastattelurunkoa (liite 5), kuin nuorille. Työntekijöiltä toivoimme saavamme erilaista näkökulmaa videosta ja sen käytettävyydestä, kuin nuorilta. Haastattelut toteutettiin niille työntekijöille, jotka olivat haastattelupäivänä työvuorossa. Haastattelupäivänä paikalla Lystimäessä oli kaksi ohjaajaa ja yksi sosionomiharjoittelija. Teemahaastattelu suoritettiin ryhmähaastatteluna videon katsomisen jälkeen. Lisäksi haastatelimme sähköpostin välityksellä yhtä työntekijää. Haastateltaville esitettiin seuraavat kysymykset:

- Millaisen kuvan video antoi Lystimäestä?
- Mikä videossa oli todenmukaista?
- Mitkä asiat olisivat antaneet todenmukaisemman kuvan?
- Mitä tunteita ja ajatuksia video herätti?
- Miten aiotte hyödyntää videota työssä?
- Miten koet videon hyödyttävän uusia nuoria?

Haastateltavien mielestä video antoi Lystimäestä lämminhenkisen kuvauksen. Kertomukset videolla olivat totuudenmukaisia ja ne kuulostivat juurikin siltä, että ne olivat nuoren oma-kohtaisia kokemuksia. Hyvänä asiana pidettiin myös sitä, että kerronta oli luontevaa ja se tehtiin nuorten kielellä. Työntekijät olivat sitä mieltä, että video kuvasi hyvin tavallista arkea ja videon kuvatut kohtaukset vaikuttivat aidoilta. Haastateltavat eivät kokeneet, että videoon olisi voinut lisätä mitään mikä olisi voinut tehdä videosta todenmukaisemman. Video ei herättänyt suurempia ajatuksia, muuta kuin että se oli realistinen.

Sähköpostihaastattelun antanut työntekijä piti videota todenmukaisena ja arkea hyvin kuvavana. Haastateltava kokee, että nuoret näkevät Lystimäen arjen samanlaisena kuin hänkin,

mikä videosta tekee realistisen. Haastateltava piti hyvänä sitä, että videolta kävi ilmi kuinka sijoituksen aikana elämä on voinut lähteä parempaan suuntaan. Työntekijän mielestä video ei kuitenkaan anna liian suuria odotuksia, vaan pysyy maltillisena realistisuutensa vuoksi.

Videon pituus herätti ryhmähaastattelutilanteessa positiivista keskustelua. Videon koettiin olevan kestoltaan sopivan pituinen. Tätä perusteltiin siten, että sijoitusosastolle saapuvat nuoret eivät välttämättä ole kovin pitkäjänteisiä. Täten muutaman minuutin video jaksaa ylläpitää nuoren mielenkiinnon. Haastattelussa kävi ilmi, että videota voitaisiin hyödyntää esimerkiksi sellaisessa tilanteessa, kun uusi nuori muuttaa Lystimäkeen.

Sähköpostihaastatteluun vastannut työntekijä on sitä mieltä, että video on hyödyllinen näyttäväksi uudelle nuorelle tutustumiskäynnin yhteydessä. Hän kokee, että videota voisi näyttää myös yhteistyötahoille esittelyvideon tavoin. Haastateltava näkee, että uusi nuori voi tulla rennolla ja huojentuneemmalla mielellä sijoitusosastolle. Video saattaa mahdollistaa sen, että nuori voi saada videolta vastauksia sellaisiin kysymyksiin, joita ei ehkä muuten uskaltaisi kysyä. Haastateltava uskoo, että video hahmottaa nuorelle paremmin sen, mitä asuminen Lystimäessä on ja miltä se voi tuntua.

6.3 Itsearviointi

Kehittämishanke lähti aluille työelämän tarpeesta. Lystimäen avohuollon sijoitusosaston esimiehen kanssa käytyjen keskusteluiden pohjalta lähdimme rakentamaan hanketta, joka hyödyttäisi aidosti työelämäkumppania. Tarkoituksenamme oli kehittämishankkeessamme tuoda käytäntöön uusi työmenetelmä Lystimäen työyhteisölle. Tavoitteeksi kehittämishankkeelle asetimme tehdä video, joka toimisi ensikosketuksena Lystimäkeen asiakassuhteen aloittamisessa uusille nuorille. Omasta mielestämme onnistuimme luomaan sellaisen videon, joka kertoo positiivisesti sekä realistisesti nuoren tuntemuksista sijoitusjakson alkamisesta ja sen etenemisestä.

Koemme, että on tärkeää arvioida opinnäytetyötämme kokonaisuudessaan prosessinomaisesti. Ensimmäisenä arvioimme omaa työskentelyämme teoriapohjan, sekä muun suunnitelman osalta. Koimme, että kirjoittamisen aloitusvaiheessa motivaatio ja innokkuus työtä kohtaan olivat korkealla. Kirjoittamisen edetessä kohtasimme vaikeuksia löytää sellaista teoriapohjaa, joka tukisi opinnäytetyötämme toiminnallista osuutta. Kirjoittamisprosessia vaikeutti myös se, että tarkka perehtyminen opinnäytetyön tekemiseen ja siihen kuuluvaan ohjeistukseen jäi puutteelliseksi. Tämän vuoksi jouduimme tekemään useita muutoksia pitkin kirjoitusprosessia. Paremmalla perehtymisellä olisimme voineet välttää turhia työvaiheita kirjoittamisen osalta. Suunnitelmaraportin muokkaaminen useita kertoja vei myös motivaatiota kirjoittamisesta. Loppujen lopuksi onnistuimme saamaan sellaista tietoperustaa, jonka koemme tukevan

kehittämishankettamme. Oikean tietoperustan kokoaminen helpotti lähteä työstämään toiminnallista osuutta opinnäytetyöstämme.

Toteutimme opinnäytetyön kolmen hengen ryhmässä. Tämä rikastutti osaltaan opinnäytetyötä, mutta oli myös samaan aikaan suuri haaste. Haastetta ryhmässä tehtävään opinnäytetyöhön toi aikataulujen yhteensovittaminen, työtehtävien tasapuolinen jakaminen sekä toisiinsa eriävät mielipiteet. Selvisimme ryhmässä toimimisen haasteista yhteisellä päämäärällä, sekä joustavuudella. Ryhmässä toimimisen hyvänä puolena näemme sen, että saimme laajemman perspektiivin niin kirjalliseen osioon, kuin itse kehittämistyön kohteelle. Ryhmässä työskentelyn opettavaisena seikkana koimme sen, että oppii työskentelmään osana tiimiä, jota erityisesti vaaditaan sosiaalialalla.

Tutkimusluvan saamisessa kesti oletettua kauemmin, jonka vuoksi jouduimme muokkaamaan suunnitelmaamme. Onnistuimme muokkaamaan suunnitelman sellaiseksi, että se täytti vaadittavat kriteerit, joita Espoon kaupunki vaati hyväksyessään tutkimuslupaa. Tässä prosessivaiheessa ei ollut kauaa aikaa suunnitella vaihtoehtoisia tapoja toteuttaa videota niin kuin olimme suunnitelleet. Onnistuimme mielestämme hyvin pitämään asettamamme työn tarkoituksen ja sen tuoman tavoitteen näistä epäkohdista huolimatta.

Näemme itsearvioinnin kannalta, että on tärkeää arvioida myös työskentelyä yhteistyötahojen kanssa. Koemme, että panoksemme yhteistyökumppanien välillä ei ollut parasta mahdollista. Tämä johtui osaltaan siitä, että tietyissä prosessivaiheissa kesti odottamattoman kauan, jolloin myös itsekään emme aina tienneet missä mennään, ja osanneet arvioida työn kulkua. Pyrimme kuitenkin opinnäytetyön edetessä informoimaan niin videon kuvaajaa, kuin Lystimäen työelämän edustajaa opinnäytetyön vaiheista.

7 Eettisyys ja luotettavuus

Opinnäytetyötämme ohjasi sosiaalialan ammattieettiset ohjeet ja periaatteet. Kirjassa ammattina sosionomi Mäkinen, Raatikainen, Rahikka ja Saarnio (2011, 186) kertovat, että sosionomin tulee noudattaa työssään ammattieettisiä ohjeita ja periaatteita. Opinnäytetyössämme keskeisimmiksi arvoiksi esille nousivat asiakkaan itsemääräämisoikeus, osallisuus ja yksityisyyden suojaaminen. Itsemääräämisoikeutta kuvataan ammattina sosionomi- kirjassa siten, että ihmisellä on oikeus päättää itseensä liittyvistä asioista. Työn näkökulmasta tulisi tukea tätä oikeutta edistämällä valinnan mahdollisuuksia. (2011, 188). Osana opinnäytetyötämme tehtävässä videossa nuori saa itse päättää omasta osallistumisestaan, sekä millä tavoin haluaa osallistua. Opinnäytetyössämme annoimme kaikille tasavertaisen mahdollisuuden osallistua toteutukseen. Mäkinen, Raatikainen ja Saarnio kuvaavat, että asiakkaalla on oikeus yksityisyyteen ja henkilökohtaiseen tietosuojaan. Tämä tarkoittaa sitä, että on pidettävä huolta siitä, että asiakas tietää miten hänen asioissaan toimitaan, mitä hänestä kirjataan muistiin ja miten

näitä tietoja säilytetään. Asiakkaan tulee myös tietää ketkä saavat nähdä häneen liittyviä tietoja ja millä ehdoin. (2011, 189). Opinnäytetyössämme meidän tuli olla tarkkoina siitä, että toimimme tämän eettisen periaatteen mukaisesti varsinkin silloin, kun kyse on alaikäisistä asiakkaista. Tämän vuoksi laadimme huoltajille lupalomakkeen, josta selvisi mihin tarkoitukseen työ tehdään ja missä sitä tullaan esittämään. Samat asiat tuotiin tietoiseksi myös nuorille itselleen. Haimme Espoon kaupungilta kirjallisen tutkimusluvan, kun opinnäytetyösuunnitelma hyväksyttiin. Näin pystyimme takaamaan, että toimimme opinnäytetyötä tehdessä eettisesti oikein.

Niin sanotussa haastattelutilanteen olimme suunnitelleet, että nuoren vastaukset kirjataan ylös ja nuori saa itse kommentoida kirjoitettua ja pyytää tekemään muutoksia, mikäli hän kokee sen tarpeelliseksi. Vastaukset olivat nimettömiä, mutta kun opinnäytetyö oli valmis, hävitimme vastaukset. Vanhemmilta saadut lupalomakkeet tullaan säilyttämään Lystimäessä lukollisessa kaapissa, mikäli niihin tarvitsee tulevaisuudessa jonkun nuoren osalta palata. Videoon pääsee vain tässä opinnäytetyössä olevan linkin (liite 4) kautta, joka takaa sen, että se ei ole levityksessä usealla eri alustalla.

Käytimme opinnäytetyömme teoriapohjana lähteinä 2000-luvun puolella tuotettuja teoksia, jotta lähteet olisivat ajankohtaisia. Pyrimme käyttämään pääasiassa kirjallaisia lähteitä, jotta lähteiden luotettavuus olisi hyvä. Lähdemateriaali on hyvä pitää ajankohtaisena, sillä ala on alati muuttuvaa ja käytännöt sekä teoriat kehittyvät ajan kuluessa.

Olimme miettineet teemahaastatteluun liittyviä haasteita. Mietimme ovatko nuoret valmiita keskustelemaan haastattelun teemoista ja vastaamaan heille esitettyihin kysymyksiin todennukaisesti. Lisäksi pohdimme, onko nuorilla kiinnostusta vastata kysymyksiin siinä määrin, kun se olisi opinnäytetyön arvionnin kannalta tärkeää. Teemahaastattelut pidettiin yksilöllisesti, jokaisen videoon osallistuneen nuoren kanssa. Työntekijöiden teemahaastattelussa emme luonnollisesti edellytä videoon osallistuneisuutta taustalla. Riittää, että työntekijät ovat nähneet videon ja ovat tietoisia opinnäytetyöstä. Juujärvi, Myyry ja Pessa (2007, 13) toteavat kirjassa Eettinen herkkyyden ammatillisessa toiminnassa, että sanalla etiikka viitataan asiaan, jossa yksilö on tietoinen moraalikäsityksistä joihin on sitoutunut. Pyrimme siihen, että videoon osallistuvat nuoret ymmärtävät videoon osallistumisen sitovana ja pysyvänä asiana, jonka vuoksi heidän tulee miettiä millä tasolla haluavat videoon osallistua.

8 Pohdinta

Videotekoprosessissa kohtasimme monenlaisia haasteita tutkimusluvan, aikataulujen ja videon kuvauksen suhteen. Videon tekoprosessi lähti käyntiin etsimällä yhteistökumppania. Tässä ehtona meille opiskelijoina oli löytää taho, joka ei vaadi erillisiä kuluja. Päätimme ottaa yhteyttä eri kouluihin, joissa oli media-alan opiskelijoita. Tässä kohtasimme jo

haasteita, sillä monien sähköpostien jälkeen emme saaneet vastauksia tai ei osoitettu mielenkiintoa kehittämishankettamme kohtaan. Saatuamme ammattikoulu Omniasta myönteisen vastauksen yhteistyöhön lähti videon suunnittelu hyvin käyntiin. Haasteeksi uuden yhteistyökumppanin saamisessa osoittautui se, että yhteydenpito oli lähinnä viestittelyiden varassa, joka loi molemminpuolista epävarmuutta muun muassa aikataulujen suhteen. Molempien osatahojen joustavuuden avulla pääsimme kuitenkin yhteisymmärrykseen aikatauluista ja kehittämishankkeen ideoinnista sekä toteutuksesta.

Suunnitelman kirjoitusvaiheessa tiedostimme jo hyvin riskit, joita mahdollisesti voisimme kohdata opinnäytetyön edetessä. Suurin osa näistä riskeistä kävikin toteen, joka taas sekoitti aikataululliset seikat päälaelleen. Suurimpana aikataulullisena ongelmana osoittautui opinnäytetyösuunnitelman hyväksyminen. Tämän seurauksena suunnitelmaa ei pystytty lähettämään Espoon kaupungille, josta tarvitsimme tutkimusluvan kehittämishankkeen eteenpäin viemiselle. Suunnitelman mentyä hyväksytysti läpi ohjaavien opettajien toimesta, saimme vihdoin lähetettyä tutkimuslupahakemuksen Espoon kaupungille. Tästä seurasikin seuraavat aikataululliset ongelmat, sillä opinnäytetyösuunnitelmassa oli paljon kohtia, jotka eivät menneet läpi asianajajalta, joka lupaa oli osana myöntämässä. Ilman tutkimuslupaa emme pystyneet etenemään prosessissamme suunnitelman mukaisesti. Jouduimme muokkaamaan suurelta osin alkuperäistä suunnitelmaamme, sillä esimerkiksi sijoitusosaston nuoret eivät saisi olla tunnistettavissa missään muodossa opinnäytetyössämme. Tästä johtuen videon alkuperäinen suunnitelma muuttui siltä osin, ettei sijoitusosaston nuoret osallistuneet muulta osin videon tekemiseen kuin osallistumalla haastatteluihin, joiden avulla teimme kuvaussuunnitelman ja käsikirjoituksen videon sisällölle. Nämä muutokset aiheuttivat sen, että videon kuvaamiselle ja editoimiselle jäi aikaa suunniteltua vähemmän. Tämä näkyy siinä, ettei videon sisältö ja laatu vastaa täysin sitä, mitä olimme alun perin suunnitelleet. Tutkimusluvan viivästymisen takia emme myöskään saaneet haastateltua niin montaa nuorta, mitä olisimme toivoneet ja näin ollen otanta ei ollut niin kattava. Tämän johdosta emme saaneet valmiiseen videoon kovinkaan erilaisia vastauksia, jonka perusteella videon realismi ei ole haastatteluiden avulla taattu.

Alkuperäisessä suunnitelmassa oli tarkoituksena osallistaa vanhoja jo poismuuttaneita täysi-ikäisiä sijoitusosaston nuoria. Tämän avulla olisimme saaneet videollemme haluamamme toisen näkökulman, joka olisi laajentanut tarkastelemaamme ilmiötä. Tutkimusluvan myöntäjä olisi vaatinut lisäselvityksiä muun muassa siitä, kuka on yhteydessä heihin ja mistä heidän yhteystiedot saadaan. Päätimme luopua ideasta, että täysi-ikäiset olisivat mukana videon tekoprosessissa, sillä lisäselvitysten antaminen sekä sähköpostien välittäminen tutkimusluvan myöntävän tahon kanssa kesti aina viikon verran. Olimme jo antaneet sähköpostitse selvityksiä erilaisiin epäselvyyksiin liittyen, joten aika ei riittänyt enää uusiin

lisäselvityksiin. Koimme opinnäytetyön ja valmistumisen aikataulun kannalta pakolliseksi luopua tästä suunnitelmasta.

Käsittelimme riskien hallintasuunnitelmassa Lystimäen sisätilojen huonoa valaistusta ja sen tuomia mahdollisia ongelmia. Mietimme ratkaisuksi kuvausvalojen käyttöä kuvauspäivänä. Järjestimme videon kuvaajan kanssa tapaamisen maaliskuussa Lystimäessä, jolloin hän otti testivideoita Lystimäen tiloista. Tällöin valaistus oli hyvä ja totesimme, että lisävalaistukseen ei ole tarvetta. Kuvauspäivän suurimmaksi haasteeksi osoittautui kuitenkin valaistus, sillä vuodenajan muutoksen johdosta luonnonvalon ja sisätilan kontrasti oli suuri, mikä teki kuvattavasta videosta pimeän kamerassa. Videon kuvaajan ammattimaisella editoinnilla videosta saatiin kuitenkin mielestämme olosuhteisiin nähden laadukas sekä käyttötarkoitusta vastaava.

Monenlaisten haasteiden ja ongelmakohtien vastapainoksi koemme kuitenkin, että saimme aikaan sellaisen lopputuloksen, jota pystytään hyödyntämään mielestämme siihen käyttötarkoitukseen, johon olimme sen suunnitelleet. Video on kestoltaan reilu kaksi minuuttia, jonka koemme olevan sopivan mittainen. Nuori, jolle video on alun perin suunnattu ei välttämättä ole kiinnostunut katsomaan kovin pitkää esittelyvideota. Koemme, että videomme kesto takaa sen, että mielenkiinto säilyy videon alusta loppuun. Muuttuneiden suunnitelmien ja aikataulujen myötä olemme olleet todella tyytyväisiä yhteistyötahojen panokseen ja joustavuuteen, joka mahdollisti videon valmistumisen.

Nuorilta saatujen teemahaastatteluvastausten perusteella voimme todeta, että saavutimme sen tavoitteen, jonka olimme asettaneet opinnäytetyön suhteen. Nuoret kokivat videon realistisena, joka oli meidän päämäärämme. Tämä tulee esille muun muassa siinä, että saimme kuvattua Lystimäen enemmän kodinomaisena, kuin laitospäiväkodinä. Nuoret kokivat myös videolla olevien puheosuuksien pitävän paikkansa, mikä teki videosta todenmukaisen ja samaistuttavan.

Videon arviointi nuorten osalta ei ole niin realistinen, kuin se olisi voinut olla. Tämä näkyy siinä, että nuoret olivat jo sijoitusosastolla asuvia. Arvioinnista olisi saanut laajemmin, jos olisimme saaneet arvion videosta sellaisilta nuorilta, jotka ovat vasta tulossa palvelun piiriin. Tämä esimerkiksi näkyi arvioinnissa siinä, että yksi nuorista koki häiritsevänsä sen, että videolla esiintyi nuoren roolissa tunnistettavissa oleva aikuinen nainen. Jos videota olisi näytetty tuntemattomille nuorille, niin tämä tuskin olisi ollut häiritsevä tekijä videossa. Peilatesamme nuorilta saatuja teemahaastatteluvastauksia videon teoriapohjaan, voimme todeta, että niin sanottu diginatiivisukupolvi kiinnostuu enemmän visuaalisesta lähestymistavasta, kuin perinteisestä kerronnasta.

Työntekijöiltä saaduista arviointivastauksista käy ilmi, että video kertoo totuudenmukaisesti Lystimäestä. Onnistuimme kehittämishankkeellamme vastaamaan siihen tarpeeseen, joka meille alun perin oli esitetty. Tämä tuli esille siinä, että työntekijät kokevat voivansa ottaa videon käyttöön työssään uutena työkaluna. Huomasimme, että teemahaastattelukysymykset olivat osittain kehittämishankkeen arvioinnin kannalta epäolennaisia. Esimerkiksi kysymykset videon visuaalisuudesta olivat sellaisia, johon työntekijät eivät kokeneet tarvetta vastata. Uskomme, että tämä johtuu siitä, että heille tärkeämpää videon sisältö ja sanoma, kuin visuaalisuus.

Luotuamme jotain uutta, mahdollistuu myös jatkokehittäminen. Koemme, että olemme luoneet pohjan, joka voi inspiroida muun muassa muita sosiaalialan opiskelijoita kokeilemaan uudenlaisia tapoja toteuttaa toiminnallisia työmenetelmiä osana kehittämishankkeiden tekemistä. Jatkokehittämisen ideana näemmä sen, että visuaalisia ja teknologiaa hyödyntäviä toimintatapoja ja työmenetelmiä voitaisiin esimerkiksi lastensuojelussa käyttää tulevaisuudessa enemmän hyväksi jo vanhanaikaisten lomakkaiden ja paperiversioiden sijaan. Visuaaliset lähestymistavat auttavat lastensuojelun asiakkaita hahmottamaan ja sisäistämään lastensuojeluun liittyviä asioita ja käytäntöjä.

Lähteet

Painetut

Bardy, M. 2009. Lastensuojelun ytimessä. Helsinki: Yliopistopaino.

Bardy, M. 2013. Lastensuojelun ytimessä. 4.painos. Tampere: Suomen Yliopistopaino

Eskola, J. & Suoranta, J. 2005. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. 7.painos. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino.

Harju, V., Niemi, H., Multisilta, J. & Viitanen, K. 2014. Digitaalisen tarinankerronnan monet mahdollisuudet. Teoksessa H. Niemi & J. Multisilta (toim.), Rajaton luokka-huone (187-211). Jyväskylä: PS-kustannus.

Heinjoki, H., Heinonen, H., Kiiskinen, P., Mikkola, K., Ollila, K. & Peitsalo, P. 2005. Tavoitteena hyvä sijoitus: haaste avohuollon ja sijaishuollon yhteistyölle. Teoksessa: S. Laaksonen & M. Kemppainen (toim.) Oljista, risuista vai tiilestä: artikkeleita hoidon laatua tukevista tekijöistä sijaishuollossa. Helsinki: Lastensuojelun keskusliitto.

Hietala, T., Kaltiainen, T., Metsärinne, U. & Vanhala, E. 2010. Nuori ja mieli - Koulu mielen-terveyden tukena. Helsinki: Tammi.

Hietämäki, J. 2015. Lastensuojelun alkuarvioinnin vaikutukset vanhempien näkökulmasta. Jyväskylä: Jyväskylä University Printing House.

Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 2010. Tutkimushaastattelu - Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Gaudeamus.

Hirsjärvi, S. Remes, P. & Sajavaara, P. 2013. Tutki ja kirjoita. 18.painos. Porvoo: Bookwell.

Juujärvi, S. Myyry, L. & Pessa, K. 2007. Eettinen herkkyyys ammatillisessa toiminnassa. Helsinki: Tammi.

Kananen, J. 2012. Kehittämistutkimus opinnäytetyönä - Kehittämistutkimuksen kirjoittamisen käytännön opas. Tampere: Tampereen Yliopistopaino.

Mahkonen, S. 2010. Lastensuojelu ja laki. Helsinki: Edita Prima.

Mäkinen, P. Raatikainen, E. Rahikka, A. & Saarnio, T. 2011. Ammattina sosionomi. Helsinki: WSOY.

Pirilä, K. & Kivi, E. 2017. OTOS Elävä kuva - Elävä ääni. 2. uudistettu painos. Helsinki: Books on Demand.

Poijula, S. 2016. Lapsi ja kriisi - selviytymisen tukeminen. 3.painos. Helsinki: Kirjapaja.

Sinkkonen, J. & Tervonen-Arnkil, K. 2015. Lapsi uusissa oloissa - Tietoa sijaishuollosta ja adoptiosta. Tallinna: Duodecim.

Räty, T. 2012. Lastensuojelulaki - Käytäntö ja soveltaminen. 2. painos. Porvoo: Bookwell.

Saastamoinen, K. 2010. Lapsen asema sijaishuollossa - Käsikirja arjen toimintaan. Helsinki: Edita.

Toikko, T. & Rantanen, T. 2009. Tutkimuksellinen kehittämistoiminta. 2. painos. Tampere: Tampereen Yliopistopaino.

Verkkojulkaisut

Airola, E. 2017. Nuoret ja YouTube - tutkimus elintarvikkeiden kulutuksen viihteellistymisestä. Pro gradu -tutkielma. Helsingin yliopisto. Kotitaloustiede. Kasvatustieteellinen tiedekunta. Viitattu 05.03.2018.

https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/178489/Gradu_Nuoret%20ja%20YouTube_Airola.pdf?sequence=2

Lystimäen lastensuojelupalvelut. Viitattu 11.10.2017

https://issuu.com/arja.lehikoski/docs/lystim__en_lastensuojelupalvelut

Penninkangas, T. 2012. Lastensuojelu osana lapsuutta - Asiakkaiden näkemyksiä avohuollon tukitoimien vaikuttavuudesta. Pro gradu -tutkielma. Jyväskylän yliopisto. Sosiaalityö. Kokkolan yliopistokeskus Chydenius. Viitattu 31.11.2018.

<https://jyx.jyu.fi/dspace/bitstream/handle/123456789/38669/URN:NBN:fi:jyu-201209282535.pdf?sequence=1>

Liitteet

Liite 1: Apukysymykset haastatteluun	35
Liite 2: Kuvaussuunnitelma	36
Liite 3: Lupalomake alle 18-vuotiaan huoltajalle.....	38
Liite 4: Linkki videoon	39
Liite 5: Teemahaastattelu	40

Liite 1: Apukysymykset haastatteluun

Haastattelukysymykset Lystimäen avohuollon sijoitusosastolla oleville nuorille ja palvelun piiristä poistuneille nuorille

- Minkälaisia tuntemuksia tieto avohuollon sijoituksesta herätti?
- Minkälainen tutustumiskäynti oli?
 - o Mitä tunteita Lystimäki paikkana toi?
- Mitä tiesit ennalta Lystimäen avohuollon sijoitusosastosta?
 - o Mitä olisit halunnut tietää?
- Miten avohuollon sijoitusjakso lähti käyntiin?
- Miten ajatukset ja tuntemukset ovat muuttuneet avohuollon sijoitusjakson edetessä?
 - o Mitkä asiat voisivat mennä parempaan suuntaan?
 - o Mitkä asiat ovat menneet paremmin?
- Mitä haluaisit sanoa uusille nuorille, jotka tulevat asumaan Lystimäkeen?
- Miten avohuollon sijoitusjakso vaikutti elämääsi ja miten se näkyy? (lisäkysymys palvelun piiristä poistuneille)
- Minkälaisia asioita Lystimäen ”esittelyvideolla” pitäisi mielestäsi olla?

Liite 2: Kuvaussuunnitelma

Kuvaussuunnitelma

Haastattelukysymykset Lystimäen avohuollon sijoitusosastolla oleville nuorille. Tämän pohjalta rakentuu videolla kuvattavat arkiset tilanteet, kysymykset, jotka tulee videolle tekstinä, sekä kysymysten vastaukset, jotka äänitetään puheena videon päälle. Vastaukset ovat kahdelta eri nuorelta. Näistä kahdesta vastauksesta voidaan vielä valita myöhemmin ”mieluisempi” vastaus, sillä molempien vastaukset eivät varmastikaan mahdu lopulliselle videolle.

1. Kohtaus: Ulkokuva Lystistä ja maisemaa

Kysymys: Minkälaisia tuntemuksia tieto avohuollon sijoituksesta herätti?

Äänitys 1: ”No semmonen kiinnostunut, kuulosti kivalta. Turvalliselta ja chillitä, ei natsi mestalta. Ja iloiselta”.

Äänitys 2: ”En mä muista, siit on aika kauan. Sekavat tunteet”.

2. Kohtaus: Nuori pimpottaa ovikelloa. Jättää kengät eteiseen. Nuorta kuvataan menemässä sisään, kulkemassa omaan huoneeseen, esim laittamaan kuulokkeet korviin ja menemään sänkyyn selaamaan puhelinta

Kysymys: Minkälainen tutustumiskäynti oli?

Äänitys 1: ”Hyvä, kodinomainen, ei liian laitosmainen. Kiva kun oli iso huone. Sain tarpeeksi tietoa eikä mitään jäänyt kertomatta, paitsi viikkoraha asia”.

Äänitys 2: ” Se oli tosi hämärää ja kiusallista, mut ihan jees. Aika informatiivinen”.

3. Kohtaus: Kuvataan Lystiä sisältä. Nuori tekee jotain arkista, kuten pyykkikoneen täyttö.

Kysymys: Mitä tunteita Lystimäki paikkana toi?

Äänitys 1: ”En mä tiiä. Kyl mä sanoin iskälle autossa, et iha lepponen, mut tunkkanen mesta”.

Kysymys: Mitä olisit halunnut tietää kyseisestä paikasta ennen tuloa?

Äänitys 1: ”Ei mitään. Sai kaiken tarvittavan tiedon”.

4. Kohtaus: Nuori pelaa Unoa toisen nuoren tai ohjaajan kanssa. Nuori makaa sängyssä kasvot tyynyssä.

Kysymys: Miten avohuollon sijoitusjakso lähti käyntiin?

Äänitys 1: ”Vaihtelevasti. Oli mulla paniikkihäiriöitä ja mielialan vaihteluja alkuun. Mut sit mun unirytmii alko paranemaan ja aloin kans syömään paremmin. Olin mä helpottunut ja oli parempi olla ku kotona. Tutustuin nopeesti muihin nuoriin ja ohjaajiin. Ihastuin myös toiseen nuoreen ja alettiin seurustelea”.

Äänitys 2: ”Ei kauheen hyvin, istuin pimees huonees. Itkin kaikki päivät ja en puhunu kenellekkää”.

5. Kohtaus: Kahvin keittäminen ja kaataminen kuppiin. Ulos terassille käveleminen ja sinne istuutuminen.

Kysymys: Miten ajatukset ja tunteet ovat muuttuneet avohuollon sijoitusjakson edetessä?

Äänitys 1: ”Tietyistä ohjaajista tuli lemppareita ja jostain taas en tykkää niin paljon kuin toisista. Tuun kuitenkin toimeen kaikkien kans. Mun mieliala parani. Kyl mä kutsun Lystii kodiks. Kiva kun on päässy juttelea ohjaajien kans yöaikaan, jos on tarvinu”.

Äänitys 2: ”En mä tiedä. Kylhän se aika nopeesti muuttu, sit ku ei enää kuumottanu puhuu ihmisille”.

6. Kohtaus: Läksyjen tekeminen, viestittely kavereiden kanssa puhelimitse hymyssä suin

Kysymys: Mitkä asiat voisivat mennä parempaan suuntaan?

Äänitys 1: ”Oma-ohjaaja tekee mun mielestä täydellistä työtä. Ei tuu mieleen mitä vois parantaa”.

Äänitys 2: ”Ei nyt mikään sillee varsinaisesti ehkä. Ei mul mee sille huonosti eikä hyvin, riippuu päivästä hetkestä”.

7. Kohtaus: Leivän tekeminen, mehupurkkiin nimen kirjoittaminen ja sen laittaminen jääkaappiin

Kysymys: Mitä haluaisit sanoa uusille nuorille, jotka tulevat asumaan Lystimäkeen?

Äänitys 1: ”Jääkaapil saa käydä! Ja omia ruokia saa viedä sinne. Ihan chilli mesta. Ei tarvitse ujostella. Kodinomainen enemmän, kuin laitosmainen”.

Äänitys 2: ”Tosi lystikäs paikka. Eihä tääl muute mitää oo valitettavaa, mut kaikki kiva on kielletty”.

Liite 3: Lupalomake alle 18-vuotiaan huoltajalle

OSALLISTUMISLUPA OPINNÄYTETYÖHÖN

Olemme sosionomiopiskelijoita Laurea-ammattikorkeakoulusta, ja teemme opinnäytetyötä liittyen Lystimäen avohuollon sijoitusosastoon. Osana opinnäytetyötämme olemme suunnitelleet tekemämme videon yhdessä nuorten kanssa, jonka tarkoituksena on luoda positiivinen ja realistinen kuva sijoitusajanjakson ajasta.

Valmiin videon tarkoitus olisi toimia tuleville sijoitusosaston nuorille niin sanottuna esittelyvideona, jolla pyritään luomaan turvallinen sekä tervetullut kuva Lystimäen sijoitusosastosta ja tulevasta ajanjaksosta.

Videota tullaan käyttämään materiaalina Lystimäen avohuollon sijoitusosastolla ohjaajien toimesta. Video tuotetaan yhdessä Omnian media-alan opiskelijan kanssa, ja jää hänen käyttöönsä mahdollista työnhakua varten.

Pyydämmekin suostumustanne, että lapsenne saa osallistua videon tekoon sekä mahdollisesti tulla kuvatuksi videolle?

_____ saa osallistua opinnäytetyöprojektiin.

Videolla saa näkyä nuoren kasvot	Kyllä ☐	Ei ☐
Videolla saa kuulua nuoren ääni	Kyllä ☐	Ei ☐
Saa näkyä videolla taustalla	Kyllä ☐	Ei ☐

Päiväys	Huoltajan allekirjoitus	Nimenselvennys
---------	-------------------------	----------------

Kiitos yhteistyöstä!

Jenna Heino
Jonathan Anttila
Merve Demir

Lisätietoja opinnäytetyöstä voitte kysyä Lystimäen sijoitusosaston ohjaajilta.
Puh. 0468771162

Liite 4: Linkki videoon

<https://youtu.be/QG3ELNTqfPs>

Liite 5: Teemahaastattelu

Teemahaastattelu nuoret

Teema 1: Realistisuus

- Millaisen kuvan video antoi Lystimäestä?
- Mikä videossa oli todenmukaista?
- Mitkä asiat olisivat antaneet todenmukaisemman kuvan?

Teema 2: Vaikuttavuus

- Mitä tunteita ja ajatuksia video herätti?

Teema 3: Hyödyllisyys

- Miten koet videon hyödyttävän uusia nuoria?
- Miten itse olisit uutena nuorena kokenut videon?

Teemahaastattelu työntekijät

Teema 1: Realistisuus

- Millaisen kuvan video antoi Lystimäestä?
- Mikä videossa oli todenmukaista?
- Mitkä asiat olisivat antaneet todenmukaisemman kuvan?

Teema 2: Vaikuttavuus

- Mitä tunteita ja ajatuksia video herätti?

Teema 3: Hyödyllisyys

- Miten aiotte hyödyntää videota työssä?
- Millä tavoin koette asiakassuhteen aloittamisen muuttuvan videon myötä?
- Miten koet videon hyödyttävän uusia nuoria?